

7md

2020 m. sausio 10 d., penktadienis

Nr. 1 (1322) | Kaina 1,30 Eur

Dailė | Muzika | Teatras | Kinas | Šokis

2

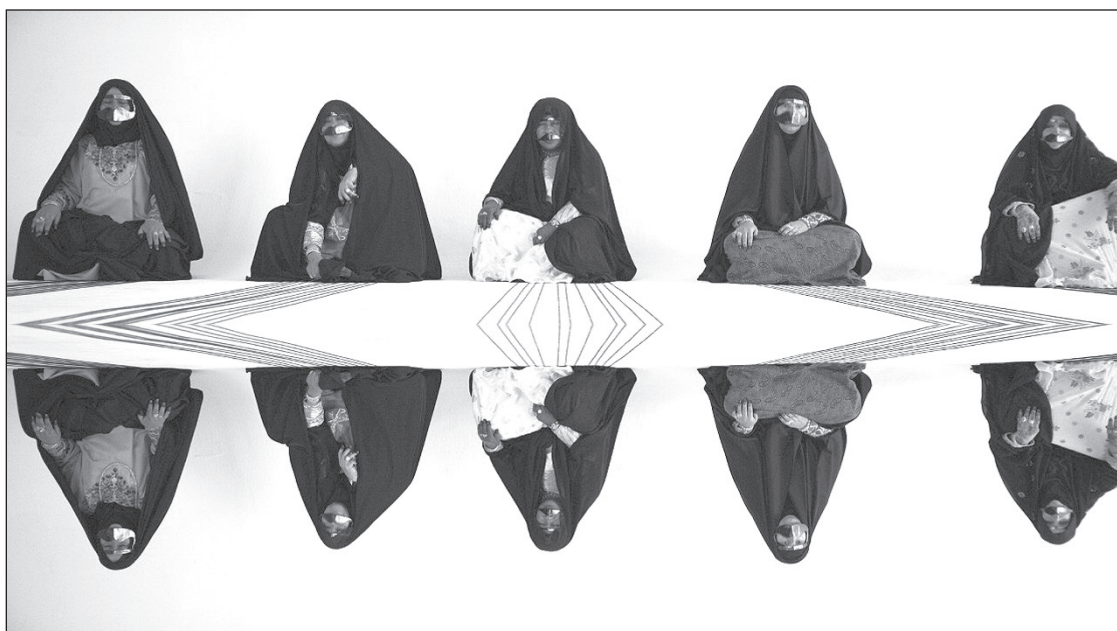
Knyga, skirta pianistei Gražinai Ručytei

3

Miuziklo vaikams „Sidabrinis Ežerinis“ premjera

5

Lietuvos nacionalinio dramos teatro spektaklis „Sulėtintai“



Loreta Bilinskaite-Monie, performanso „Al Sadu“ fragmentas, rodytas „Louvre Abu Dhabi“

Dvejopas jausmas

Pokalbis su Dubajuje gyvenančia menininke Loreta Bilinskaite-Monie

Ar galėtum mintimis grįžti į Londono Šv. Martyno meno ir dizaino mokyklą (St. Martins School of Art), kurią yra baigusios dabartinės meno žvaigždės: skotų tapytojas Peteris Doigas, Sara Rahbar, Teresa Nunes Alves de Sousa, Gilbert & George, Anthony Gormley ir daug kitų. Ką tu prisimeni iš mokyklos laikų?

Labai įsiminė pats patekimas į Šv. Martyno mokyklą. Turi nunešti savo portfolio ir palikti mokykloje. Tada gauni paštą pakvietimą, kad tau skirta 10 minučių darbo pristatymui. Ir žinodama, kad stojančiųjų yra 8000, o vietų tik 70, supranti, kad reikia labai išsiskirti. Niekada nemokėjau tapyti ar paišyti žmonių, net stodama į Vilniaus dailės akademiją gavau dvejetą iš piešimo. Supratau, kad galiu įstoti tik su gera idėja. Kalbėjau apie vaikystės atsiminimą. Mama pasakojo, kad ji buvo sekama ir mūsų namuose slėpėsi didelė nematoma ausis. Man tuomet buvo gal šešeri. Vaikiškoje vaizduotėje gimusi istorija išsivystė į idėją, kurią parodžiau ir pristaciau komisijai. Tai buvo iš keramikos

išžiestos ausys. Jų daug. Ir aš jas iškabinau studijos kampe. Jos labai organiškai išaugo kaip grybai. Turėjau dar vieną projektą. Iškirpti kvadratėliai iš popieriaus ir išdėstyti kaip Raudonosios armijos linijos. Labai geometriškai. Visi vienspalviai, bet vienas kvadratėlis kitokios spalvos. Tai buvau aš. Ir po savaitės gavau atsakymą, kad įstojau!

Šiaip visi mokytojai buvo menininkai, jie vieną kartą per savaitę ateidavo pasimatyti, pasikalbėti ir pakviesti į vieną ar kitą parodą. Jie manęs nieko nemokė, tik visada klausdavo: „O kodėl?“ Aš net kartais pykdavau, nes jie manęs nemoko... Tik vėliau, pabaičiusi studijas, supratau, kad negali išmokyti meno. Ar gali mokyti, kaip galvoti? Mokykloje vykdavo laisvo stiliaus, diskusinės, improvizacinės paskaitos visų disciplinų studentams. Vieną įspūdingiausių susitikimų apie chaosą kūryboje vedė Tracey Emin. Paskutiniaisiais metais darydama diplominį darbą labai susiginėjau su savo dėstytoja. Mano darbas vadinosi „Garbinimas“ („Worship“), jame buvo išsiuvinėta Davido Beckhamo figūra. Ją per

vasaros atostogas Daujočių kaime siuvinėjo visa mano šeima: tetos, dėdės, pusseserės, kaimo kaimynės ir mano sesė, mama... Vyrai, moterys, maži vaikai ir seneliai... Buvo tos vasaros įvykis, bet jie net nežinojo, kas tas Beckhamas. Nufilmavau visą procesą ir parodžiau diplominiame darbe. Dėstytoja man pasakė, kad šis darbas remiasi feminizmu, nes aš naudoju siuvinėjimo techniką. Visai nesutikau su jos nuomone. Mano darbas buvo apie visuomenę, apie tai, ką mes dieviname. Apie garsenybes, šiuolaikines žvaigždes, apie lokalias ir globalios visuomenės santykius, apie tapatybę. Pasirinkau siuvinėjimą dėl savo identiteto. Ji to nepriėmė ir nesuprato, nes tiesiog gimė kitoje, Vakarų, sistemoje su kitais principais. Ji man patarė: jei kuri Anglijoje, atsižvelk į jos istoriją, galvok, kaip būti suprasta. Ten, kur aš gimiau, ir ten, kur gyvenu, egzistuoja kiti įsitikinimai. Manau, supratau, kad Šv. Martynas – labai nuostabi mokykla, tik ją pabaigus!

NUKELTA Į 8 PSL.



Severija Inčirauskienė-Kriaunevičienė, „Rožėm klotas kelias“. 2008–2019 m.

Ko pasigesta MO parodoje

10

2020-ųjų filmai

12

Nauji filmai – „Antroji aš“

Scenos ir istorijos gilumoje

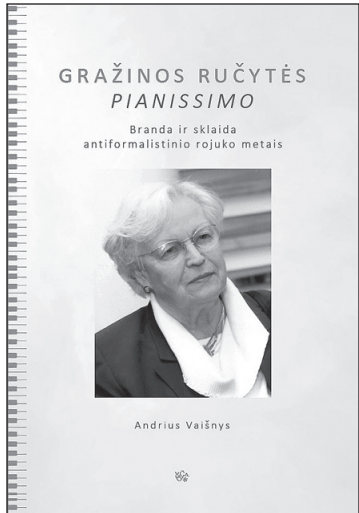
Mintys apie pianistės Gražinos Ručytės gyvenimą ir jai skirtą knygą

Andrius Vaišnys. Gražinos Ručytės *pianissimo*: branda ir sklaida antiformalistinio rojuko metais. Vilnius, Vaga, 2019.

DONATAS KATKUS

Pas mus retai pasirodo knygos apie žymių politikų žmonas, o dar rečiau, kai tų žmonių profesija ir veikla turi didelę, savarankišką vertę. Todėl patraukė Andriaus Vaišnio knyga keistu pavadinimu „Gražinos Ručytės *pianissimo*“. Tylus G. Ručytės gyvenimas? Pianistės, kuri scenoje praleido tiek metų? Kuri nuolat buvo matoma šalia garsiausio Lietuvos politikto Vytauto Landsbergio? Tačiau knyga kalba ką kita. Ne *pianissimo*, ne tyliausiai, o ryškiai ir prasmingai joje atskleistas talentingo ir intelektualaus žmogaus gyvenimas. Knygoje išryškėja keli stambūs motyvai: išautentiškų G. Ručytės prisiminimų išautisti jos dramatiškos ir nepaprastai kūrybingos biografijos faktai; knygos autoriaus bandymai tam gyvenimui surasti politinius kontekstus; jos draugai, šeima; meninė veikla, koncertai, žymių muzikų atsiliepiimai apie pianistės meną. Ši knygos dalis, mano galva, labiausiai intriguojanti. Bene pirmą kartą mūsų raštuose apie pianisto koncertmeisterio veiklą kalbama kaip apie savarankišką kūrybą. O ši profesija, kaip žinome, tradiciškai yra labiausiai nutyliama, nepakankamai vertinama. Tai pirmas toks platus ir rimtas šios meno srities pristatymas. O juk vien pokariu buvo daugybė talentingiausių akompanuojančių pianistų: Halina Znaidžilauskaitė, Nadežda Dukstulskaitė, Chaimas Potašinskas ir kiti, deja, nepelnytai užmiršti. Žinoma, kalbėti apie daugiametę G. Ručytės veiklą gana lengva. Jos veiklos apimtis, dirbant ir koncertuojant beveik su visais geriausiaisiais Lietuvos operos solistais, daro didžiulį įspūdį. Tai tikra tos srities meno lyderio veikla.

Knygos tematika persmelkta tremties dramatinio ir sovietmečio būties, meno padėties paveikslu. Knygos dalis apie muziką tremtį išplėšia iš užmaršties nasrų tą pasaulį, kuriame gyveno lietuvių muzikai Sibire. Čia daug autentiškų, charakteringų faktų. Pavyzdžiui, G. Ručytės tėvas nebuvo išvežamųjų sąrašuose, bet pats, nenorėdamas atsiskirti nuo šeimos, savanoriškai pasirinko tremtį. Apskritai šeimos motyvas knygoje labai ryškus. Motina, seserys, jų dvasinis ryšys Sibire ne tik nesudilo, bet stipriai išsiskerojo. Tai nuostabiai liudija lietuviškos šeimos tradicijas, jų stiprybę. Gražinos tėvai – anykštenai. Tėvas Pranas Ručys (1893–1980) buvo verslininkas, motina Agnietė Putilaitė-Ručienė (1904–1976) – pienininkė. Gražina augo penkių vaikų šeimoje,



buvo antroji. Vyresnis brolis Vytautas Ručys (1923–1986), pasitraukęs į Vakarus, dirbo statybininku Kana-doje, sesuo Ona Ručytė-Jakulienė buvo darbininkė, jaunesnis brolis Antanas Rimvydas (1936–1987) tapo geologu; jauniausioji sesuo – Elvyra Ručytė-Cinauskienė gimė 1938 metais. Visa šeima 1949 m. buvo iš-tremta į Sibirą ir iš tremties tesu-grįžo 1958-aisiais.

Gražina Ručytė gimė 1930 m. sausio 28 d. ir Anykščių bažnyčioje buvo pakrikštyta dviem – Agnietės ir Gražinos – vardais. Mokytis Gražina pradėjo Anykščių vienuolyno pradžios mokykloje, vėliau mokėsi Anykščių gimnazijoje, o 1948 m. baigė Panevėžio mergaičių gimnaziją. Gražiną nuo vaikystės traukė muzika, tėvai jai nupirko puikų akordeoną, kurį ji labai pamilo, net nusivežė į tremtį. Natūralu, kad ji 1948 m. įstojo į Kauno konservatoriją, fortepijono klasę, ir iš karto ten pradėjo dirbti akompanuotoja. Bet atėjo baisūs 1949-ieji. Ji atsiduria Sibire. Pirmi metai žvejų artelėje. Žiemą Sibire gaudyti žuvis merginai buvo didelis išbandymas, bet, ko gero, žuvies taukai šeimą gelbėjo nuo bado. Pasakojime apie tremtį pagavau ir dar vieną pro akis praprusstantį dalyką. Šiandien visi tremtiniai idealizuojami. Tačiau knygoje matome užuominų, kad ne visi buvo dori. Iš Lietuvos buvo išplėšta visokių – ir gerų, ir blogų. Sibiras ne visus pataisė, kai kuriuos ir dar labiau sužalojo...

Apie Sibiro kalinius, jų kančias ir KGB prievartą žinome nemažai. Lageriuose sėdėjo partizanai, idėjiniai disidentai. Tačiau tie, kurie buvo tiesiog ištremti – tokia buvo ir Ručių šeima, – matyt, Stalino buvo numatyti nutautėti, asimiliuoti į sovietus. Jiems buvo uždrausta grįžti į gimtas vietas. Sibire jie galėjo dirbti, kažką užsidirbti, rinktis profesijas. Pianistė ir akordeonininkė Gražina rinkosi tik vieną dalyką – muziką. Jos „karjera“ prasidėjo Zimo gyvenvietės mokykloje, kur pradėjo dirbti mokytoja ir groti akordeonu šokiams, vėliau

vedė chorą ir mokė šokių. 1950 m. Gražina iš Zimo patraukė į Irkutską, didelį Sibiro miestą. Čia įstojo į Irkutsko muzikos mokyklą, iš esmės pasidavė pianistės pašaukimui. Tai, kad ji jau tuomet buvo neeilinė akompanuotoja, rodo ir faktas, kad Irkutske gastroliavęs Ulan Udės operos teatras, ieškodamas patyrusios koncertmeisterės darbui su teatro solistais (tarp kurių buvo daug puikių, profesionalių dainininkų), atrado G. Ručytę. Čia ji susipažino su to meto žvaigžde – lietuvių kilmės tenoru Donatu Donatovu (Lukštoraupiu). Baigusi Irkutsko muzikos mokyklą, G. Ručytė pagaliau išdrįsta prašyti leidimo stoti į Sverdlovsko – viso Sibiro muzikinės kultūros centro – Modesto Musorgskio konservatoriją. Ir leidimą gauna. Nepamirškime, kad ano meto Rusijos muzikos mokymo lygis buvo labai aukštas. Tad Gražina pateko į išskirtinę muzikinę aplinką. Ir jai labai pasisekė – tapo žymaus fortepijono profesoriaus Jevgenijaus Vaulino studente. Aišku, jos patirtis akompanuojant taip pat turėjo įtakos. Čia reikėtų pasakyti, kad akompaniatorių muzikiniai sugebėjimai, nors nepastebimi, labai dažnai tampa solisto sceninės sėkmės varikliu, pamatu. Sverdlovske Gražina turėjo ryškų muzikinį, stiliaus žinojimo pranašumą. Neatsitiktinai jos profesorius iškart pastebėjo meistrišką muzikavimą.

Istorijoje apie Sibirą ryškėja tvirtas G. Ručytės charakteris, savo principų išlaikymas. Stebėtina, bet ji iš nedaugelio tremtinių vis dėlto pasiekė mokslo, įgijo muzikės profesiją. Kaip ir dainininkas Vincen-tas Kuprys ar dirigentas Hermanas Perelšteinas. Tam reikėjo neeilinio užsispyrimo ir nepaprastos svajonės jėgos. Be abejo, didelę reikšmę turėjo jos draugų – Vytauto Skuodžio, Onos Litvinaitės (Narbutienės) palaikymas. O ir visa šeima laikėsi tvirtai, daug dirbo, nenusileido aplinkos sąlygoms.

Pagaliau G. Ručytei leista grįžti į Lietuvą. Į tuometę Lietuvos konservatoriją, kur ji tampa paties Balio Dvariono studente. Sugrįžimas atnešė ne tik studijas, bet ir vedybą su muzikologu Vytautu Landsbergiu. Tai buvo lemtingas susitikimas. Knygoje nėra aprašyta, kas buvo jūdviejų ryšio pagrindas. Čia leisiu sau paspekuliuoti – to ryšio pagrindas buvo didžiulė meilė muzikai, meninių pažiūrų ir skonių artumas. Kadaiše atkreipiau dėmesį į abiejų – Gražinos ir Vytauto – skambinimo manierą ir atradau daug bendro. Abu išaugę iš romantizmo dvasios. Bet ne iš to termino, kurį naudojame istoriškam stiliui apibrėžti, bet iš to, ką apibendrintai vadiname romantine pasaulėjauta, – idealizmo, menininko pašaukimo



Gražina Ručytė ir Vytautas Landsbergis

NUOTRAUKA IŠ ASMENINIO ARCHYVO

pajautimo, taigi, elgesio ir mąstymo etikos. Tą dvasią jie atsinešė iš prieš-kario, kur menininkas, muzikas užėmė ypatingą vietą žmogaus vertybių pasaulyje. Ir menas, menininko profesija, pašaukimas buvo suvokiami kaip išskirtiniai. Tai lėmė ir menininko elgesį. Ta prasme man prisimena pokario Lietuvos teatro žmonės, aktoriai, jų ryškus, viešas, su pasididžiavimu tariamas nusiteikimas: teatras yra šventovė, menininkas – išskirtinė asmenybė. Scena – tai aukuras, kur aukojamas ir gyvenimas, ir emocijos, ir mintys, prasmės ir elgesio dovanos. Tad mano prisiminimuose Landsbergių šeima išsiskiria iš daugelio muzikų šeimų inteligencija, romantiniu idealizmu, kuris, deja, šiandieninės merkantinės visuomenės vis mažiau ir mažiau suprantamas. Nesavanaudiškumas, pasiaukojimas lietuviškai muzikai, jos kūrėjams ir elgesio sąžiningumas. Už V. Landsbergio knygų lyg ir nesimatė Gražinos, bet ji tikrai visada ten buvo, ko gero, kaip pirmoji jų skaitytoja, o gal ir patarėja. Tarp artimų draugų anais laikais garsėjo Landsbergių ratelio susibūrimai, kur ir aš kartą pakliuvau. Šiandien juos įvardytume kaip kokį klubą. Ten buvo atvirai diskutuojama, kalbama apie meną, apie to meto įvykius, politinę tikrovę. Bet ne „baliavojama“, kaip kituose menininkų susibūimuose. Pas Landsbergius plevėno kažkoks pakylėtas idealizmas, beveik egzaltuotas mėgavimasis nesovietišku.

Tame romantiniame pasaulyje matyti Gražinos ir Vytauto pasaulėžiūrų bendrumą. V. Landsbergis visą gyvenimą skambino Mikalojų Konstantiną Čiurlionį, gilinosi į jo muzikos turinį, stilių, prasmų kontekstus. Romantizmas, žengiantis į modernų pasaulį, kertant kelius į nežinomybę. Būtent čia krenta į akis pirmas Landsbergių panašumas: Čiurlionio muzikos miniatiūriškumas, metaforų programiškumas ir vokalinų koncertų programos, kurias daugiausia, vėlgį, sudarė neilgos romantinių operų arijos, romantinės stilistikos dainos, reikalaujančios konkretaus vaizdingumo. Sakyčiau, prasmio vaizdingumo, kaip kokiam haiku. Klausantis Vytauto skambinimo ir Gražinos vokalinų palydėjimų tas bendrumas itin jaučiamas.

G. Ručytės meną charakterizuoja prieškarinio ir pirmojo pokario laikotarpio nuostata profesijos atžvilgiu. Aname, baisiame pasaulyje į savo meninę profesiją žiūrėta pakiliai, kaip į kitą, geresnį pasaulį. Jaunystėje akordeonas G. Ručytei buvo pasaulio centras. Ši meilė susijusi ir su romantinės muzikos emocionalumu, sentimentalumu. O ir visos tremtinių dainos romantiškai jausmingos, ilgesingos, su tradicinėmis gailėsčio intonacijomis.

Įkalbėta jauno dirigento Vytauto Viržonio, Gražina pasirinko operos teatrą, jis tapo jos svarbiausia

NUKELTA I 3 PSL.

Tik septynios minutės?

Miuziklo vaikams „Sidabrinis Ežerinis“ premjera Nacionalinėje filharmonijoje

BRIGITA JURKONYTĖ

Gražiausios metų šventės nerealai priverčia susimąstyti apie artimiems žmonėms skiriamo laiko tikrumą ir nuoširdumą. Tėvų dėmesys ir laikas savo vaikams – tai pati tyriausia Kalėdų dovana. Bet ar ši dovana neturėtų būti įteikiama kasdien? Opų tėvų ir vaikų bendravimo klausimą kelia ir Vaidos Striaupaitės-Beinarienės miuziklas „Sidabrinis Ežerinis“, sukurtas Aldonos Liobytės stilizuotos lietuvių pasakos „Ežerinis“ motyvais. Miuziklo premjera įvyko gruodžio 15 d. Nacionalinės filharmonijos Didžiojoje salėje.

Tik septynios minutės per dieną savo vaikui! – išgirstame miuziklo prologe, per kurį Teatro vadovo vaidmenį atliekantis Kristupas Kavaliauskas taip pat pasakoja nepatogias tiesas apie šių dienų tėvų ir vaikų emocinį santykį. Prologe pasirodę pagrindiniai personažai pradeda spektaklį kontroversiška situacija. Ežerinis (kontratenoras Vaidas Bartušas) scenoje žaidžia vienas, o iš taksi tikrąja to žodžio prasme atlėkę tėvai – Mama (Gintarė Kudarauskaitė) ir Tėvas (Mindaugas Linkaitis), – skubėdami išvykti ir neturėdami laiko savo sūnui, tepaduoda pinigų Teatro vadovui, sakydami, kad „gali savo vaikui nupirkti visą miuziklą“. Jie dar nesuvokia, kad pinigais neįmanoma išgydyti vienvakio jausmo...

Miuziklas akcentuoja aktualias modernių šeimų problemas.

Ežerinį nuo vienvakio ir tėvų dėmesio stokos gelbsti muzika. Atsitiktinai sutikęs rūmų Karalaitę (sopranas Dovilė Kazonaitė), kuri jam įteikia žiedą ir ateityje liepia jai pasipiršti, Ežerinis atranda meilę ne tik muzikai, bet ir Karalaitei. Prasideda kelionė į fantastinį ežerų pasaulį. Norėdamas išmokyti groti dūdele, jis čia sutinka pačius geriausius mokytojus – Vandenę (sopranas Simona Liama) ir jos padėjėvus Sraigę (Giedrė Populaigė) bei Vėžį (Evaldas Petkus). Publika palankiai sutiko ir retai filharmonijos scenoje pasitaikantį reiškinį: ansamblio „Musica humana“ (dirigavo jo meno vadovas Robertas Beinaris) muzikantai buvo ne tik muzikos atlikėjai, bet ir personažai. Pavyzdžiui, smuikininkės vaidino žuveles, o Vėžys (violončelininkas Evaldas Petkus) ne tik griežė instrumentu, dainavo scenoje, bet ir mokė mažąjį Ežerinį prasidainuoti, groti dūdele. Žinoma, Ežeriniui ne iškart viskas sekėsi puikiai, todėl choras (Vilniaus Balio Dvariono dešimtmetės muzikos mokyklos choras „Viva Voce“, vadovai Raimondas Katinas, Virginija Katinienė) vis juokėsi iš neįtikėtinai Ežerinio dainavimo ar nuo instrumento nuslydusių pirštų. Choras buvo vienas svarbiausių personažų, nuolat replikuojantis, reaguojantis į situacijas ir lydintis Ežerinį per visą kelionę po Vandens karalystę ir grįžtant į žemę pas Karalaitę. Choro partijoje netrūko taikliai įkomponuotų šūksnių, nuostabių perteikiančių garsų. Neatsisakyta ir choreografijos (ypač



Dovilė Kazonaitė, Vaidas Bartušas, choras „Viva Voce“ ir ansamblis „Festa Cortese“

D. MATVEJEVO NUOTR.

kai choristės vaidino rūmų sargybinius ir su dirbtinėmis barzdomis visus gąsdino savo garsiu kojų trepseniu). Į spektaklį įtraukti stilizuoti senoviniai menuetai ir kiti šokiai, atliekami senosios muzikos ir šokio ansamblio „Festa Cortese“, tikrai sukūrė nuostabiai jaukią Karalaitės rūmų nuotaiką ir netgi padvelkė Kalėdų dvasia.

Kuo baigėsi Ežerinio kelionė? Jam tapus puikiu muzikantu ir sugrįžus pas Karalaitę, teko išgyventi didžiulį nusivylimą: nuolat nuo vienvakio sirguliuojanti Karalaitė pamiršo Ežerinį, jam pačios įteiktą žiedą ir visus meilės pažadus... Tik nuoširdus Ežerinio muzikavimas privertė ją prisiminti praeitį ir pamilti šį kadaise labai vienišą berniuką. Miuziklo pabaigoje įvyksta Karalaitės ir Ežerinio vestuvės. Jie pagaliau tampa laimingi, kartu

muzikuoja, skanauja Ežerinio labai mėgstamą duonelę, kurią taip kritikavo Mėsininkutis (Andrius Butkys), turi vienas kitą ir draugus – Teatro vadovą, Vandenę, Sraigę, Vėžį, choro ir ansamblio muzikantus. Pasirodo ir iš kelionės sugrįžę, sūnumi besididžiuojantys Ežerinio tėvai ir net Kalėdų Senelis, kuris į bendrą miuziklo pabaigą įtraukia ir salėje sėdinčius vaikus, juos pakalbina apie užduodamas klausimus apie taip laukiamas Kalėdas.

Savo kukliu pastatymu šis miuziklas griauja mitus apie lietuviškus spektaklius vaikams – čia nepersitengta su ryškiomis šviesomis, milžiniškomis dekoracijomis ar kostiumais. Tiesa, Karalaitė, Vandėnė ir Sraigė bei senovinių šokių ansamblis demonstravo spalvingus kostiumus, tačiau Teatro

vadovas, Ežerinis, Vėžys, choras ir kiti muzikantai buvo pasipuoę klasikiniiais drabužiais ir stilingomis detalėmis (pavyzdžiui, labai įdomi Vėžio skrybėlė). Ir to visiškai pakako! Maniau, minimalus scenos dekoravimas ir kostiumai padėjo sutelkti dėmesį į pačią muziką. Vaidos Striaupaitės-Beinarienės kompozicija pasižymi gerai apgalvota kiekvieno numerio dramaturgija, žaismingais choro, vokalistų ir ansamblių dialogais, įtaigiu modernios akademinės ir senosios muzikos, o retkarčiais net džiaz elementų balansu. Tikrai buvo smagu girdėti solidžią instrumentuotą, puikiai suvaldytą chorinę faktūrą. Miuziklas labiau priminė koncertinį atlikimą ir tai tikrai tiko šiam žanrui. Eiliuotas Almos Karosaitės tekstas ir Kristupo Kavaliausko režisūra sustiprino muzikos poveikio įtaigą.

Jauniesiems klausytojams šis spektaklis suteikia viltį išmokyti kovoti dėl savo laimės, nebijoti pabėgti nuo vienvakio, atrasti naujų draugų, realizuoti save kūryboje ir ugdyti pasitikėjimą savimi. Ir netgi priminti tėvams, kad patiems artimiausiems žmonėms kasdien verta skirti daugiau nei septynias minutes.

Vaidos Striaupaitės-Beinarienės miuziklas vaikams „Sidabrinis Ežerinis“ vėl skambės kovo 15 d. 12 val. Nacionalinės filharmonijos Didžiojoje salėje.

ATKELTA IŠ 2 PSL.

profesija. Lietuvos konservatorija baigta su pagyrimu. Ir simboliška, kad baigiamajame egzamine jai akompanuojant sutiko dainuoti to meto žvaigždės Elena Saulevičiūtė ir Valentinas Adamkevičius. Ankstyvas ir vertingiausias jaunos pianistės koncertmeisterės pripažinimas. Greitai ji tarp dainininkų tapo labiausiai vertinama.

Operos pianistas koncertmeisteris – tai ne koncertuotojas, o juodadarbis, rengiantis dainininkus spektakliams, repetuojantis nuo ryto iki vakaro su dirigentais ir daugybe dainininkų. Čia G. Ručytė greitai tapo visų pageidaujama profesionalė, turinti milžinišką repertuarą ir nuolat išlaikanti emocijų ir prasmų gaivumą, kas operos kasdienybėje dažniausiai itin sunkiai išsaugoma. Nenuostabu, greitai visi solistai suprato, kad tik tokie žmonės kaip G. Ručytė koncertuojant yra naudingiausi, garantuojantys pasisekimą. Pianistė dalyvavo ne viename tuomet labai vertinamame sąjunginiame konkurse, dalyviai jai reiškė didžiausią pasitikėjimą.



Gražina Ručytė ir Virgilijus Noreika, 2009 m.

A. ŽIŽIŪNO NUOTR.

Tiesiog išpūdingas vokalistų, su kuriais koncertavo G. Ručytė, sąrašas, prasidedantis 1958 m.: Marija Aleškevičiūtė, Birutė Almonaitytė, Nijolė Ambrazaitytė, Gražina Apavičiūtė, Sigitas Dirsė, Gehamas Grigorianas, Beatrice Grincevičiūtė, Irena Ylienė, Giedrė Kaukaitė, Vincas Kuprys, Romanas Marijošius, Virgilijus Noreika, Bronius Tamašauskas, Regina Tamulevičiūtė, Danguolė Juodikaitytė, Vaclovas Daunoras, Stanislava Gižaitė, Laima Domikaitė, Judita Leitaitė – ištisa

Lietuvos vokalo istorija. Pianistė koncertavo ir su atvykstančiais dainininkais, tarp kurių – išskirtinė anų laikų žvaigždė estas Georgas Otsas ir neseniai miręs garsus vokiečių kamerinio žanro dainininkas Peteris Schreieris. G. Ručytei pasitraukus iš operos teatro, išpūdingai klostėsi ilgametis bendradarbiavimas su puikia kamerinio žanro dainininke Regina Maciūte. Duetas, kurių retai būna.

Darbas operoje buvo artimai susijęs su spektaklių dirigentais.

Knygoje rašoma apie jos darbą su vienu ryškiausių Lietuvos dirigentų Jonu Aleksa: „Žmonės atsimindavo mūsų repeticijas – polėkį man grojant, jam diriguojant; džiaugdavausi ruošdamasi jo repeticijoms ir grodama jose, todėl taip ilgai išlaikiau formą. Dirigentas ugdė instrumentinį girdėjimą.“

G. Ručytė natūraliai įsitraukė ir į lietuvių kompozitorių kūrybos interpretacijas. Vienas ryškiausių jos darbų – svarbi ir sudėtinga fortepijono partija Eduardo Balsio oratorijoje „Nelieskite mėlyno gaublio“; kūrinių labai sėkmingai atliko „Ąžuoliuko“ choras, ne kartą jis skambėjo užsienyje. G. Ručytės veikla buvo ryški per visą sovietinį laiką, kaip sakoma, jos uždengti nepavyko. Galų gale sovietmečio pabaigoje liberalesnė valdžia jai leido išvykti ir į kapitalistines šalis – Australiją, JAV. Matyt, lėmė su ja vykusių žymių dainininkų užtarimas.

Knyga baigiama pianistės veikla jau nepriklausomybės laiku, koncertais su Regina Maciūte. Visą tą laiką G. Ručytė dirbo rimtą darbą lydėdama V. Landsbergį jo kelionėse ir koncertuose, o svarbiausia – būdama

V. Landsbergio fondo pirmininkė, daug padėjo muzikiniam jaunimui.

Stipriausia Andriaus Vaišnio knygos dalis – pačios Gražinos prisiminimai, autentiški ir gyvi. Pateikta tiksli dokumentacija, gausios nuotraukos su nurodytomis datomis. Kita vertus, pagrindinė knygos tematika tapusi tremtis ir politinis kontekstas, tarsi įrodinėjantis G. Ručytės lietuviškumą ir lojalumą, kažkaip užgožia jos gyvenimo esmę – muziką. Atlikėjos charakteristikos knygoje, nulipdytos iš kitų muzikų pagyrų, bet be jos meno analizės, tarsi pakimba ore. Apskritai visas pasakojimas, visas žmogaus gyvenimas čia sulipdytas iš atskirų teminių skutelių, šokinėjant nuo temos prie temos, peršokant nuoseklus pasakojimo dalis, vėl grįžtant kažkur į kitą pasakojimo vietą. Vis dėlto reikia džiaugtis, kad knyga apie G. Ručytę pasirodė. Pirma knyga apie akompanuojančią pianistę, apie svarbią, vertingą ir, deja, mažai matomą muzikos atlikimo meno pusę.

DONATAS KUTKUS

Nauji Lietuvos baleto karūnos brangakmeniai?

M.K. Čiurlionio menų mokyklos Baleto skyriaus koncertas „Užburianti klasika“

ŽILVINAS DAUTARTAS

Taip, ir tuo galėjo įsitikinti visi, kuriems teko stebėti Nacionalinės M.K. Čiurlionio menų mokyklos Baleto skyriaus mokinių naujametinius koncertus gruodžio 30 ir 31 d. Šokio teatre. Jau dabar drįstu teigti, kad ta karūna pasipuošė tikrų tikriausiu briliantu – tryliktos klasės mokinio Edvino Jakonio (mokytojas Petras Skirmantas) šokiu. Nenoriu nieko įžeisti, bet tokio šokėjo mes tikrai dar neturėjome. Visi galime tik pasidžiaugti, kad viltys, susijusios su šiuo talentingu mokiniu nuo pirmų jo žingsnių (mokytoja Marija Kiršienė) choreografijos skyriuje, šį kartą pasiteisino su kaupu. Mes turime perspektyvų, talentingą ir darbštų jaunuolį, kuris jau dabar gali papuošti bet kurio Europos Sąjungos (ir ne tik jos) šokio teatro sceną.

Džiugina ir tai, kad į vietą toje karūnoje taiko nemažas būrys mažų ir didesnių pretendentų. Gyvenimas žiaurus, vieni jų liks blizgančia bižuterija, kiti, kuriems Fortūna bus palanki, pateks į Svarovskio kristalų grupę, na, o tretieji, kurių bus mažiausiai, gali pretenduoti ir į tikrų deimančiųkų statusą. Ar taps jie tikrais briliantais, priklausys ne tik nuo jų pačių, bet ir nuo jų mokytojų, kurie kaip tikri meistrai nušlifuos juos bent iki 57 briaunų. Vienas tokių deimančiųkų jau dabar – dešimtokė Milda Luckutė (mokytoja Deimantė Karpušenkovienė), vien praėjusiais metais nugalėjusi ne viename tarptautiniame konkurse, maloniai stebinanti savo profesionaliu požiūriu ir darbą ir to požiūrio rezultatais.

Tad nieko nuostabaus, kad Baleto skyriaus naujametiniai koncertai „Užburianti klasika“ suteikė galimybę žiūrovams susipažinti su klasikos šedevrais, o visiems atlikėjams (nuo 4 iki 13 klasės) įrodyti, kad jie verti ne tik aplodismentų, peraugančių į ovacijas, bet ir visuotinio pripažinimo kaip lygia teisiai lietuviškos Terpsichorės atstovai.

„Užburianti klasika“ Šokio teatre – dar vienas įrodymas, kokią reikšmę mokinių augimui ir tobulėjimui turi darbas scenoje. O pasirinkti klasikinio baleto šedevrai, kurių atlikimas iš šokėjų reikalauja ne tik techninio, bet ir fizinio bei emocinio brandumo, parodė, kokį milžinišką žingsnį (netgi šuolį) padarė baleto artistų rengimas mūsų mokykloje. Tie, kuriems teko matyti 1955, 1967 ir 1981 m. Piotro Čaikovskio „Miegančiosios gražuolės“ spektaklius, gali įvertinti padarytą pažangą. 1955 m. „Miegančiojoje

grazuolėje“ visas fėjas šoko solistės, turinčios bent kelerių metų sceninio darbo patirties, 1967 m. spektakliuose – „čiurlioniukės“, teatre dirbančios tik antrą sezoną, o „Užburiančioje klasikoje“ pateiktus „Miegančiosios gražuolės“ prologo fragmentus (tarp jų ir fėjas) šoko 7, 8, 9 ir 10 klasių mokinės (mokytojos Kristina Kanišauskaitė-Navickienė, Rūta Kudžmaitė-Daraškevičienė, Jolanta Vymerytė, Gražina Dautartienė, Deimantė Karpušenkovienė). O prisiminus, kad prieš ištraukas iš „Miegančiosios gražuolės“ visoms atlikėjoms teko sušokti ir Ludwigo Minkaus „Pachitos“ *Grand Pas Classique*, belieka tik stebėtis, kaip būsimos balerinos atlaikė tokį krūvį.

Naujametinius koncertus pradėjo „Pachitos“ *Grand Pas Classique* – tarsi bravūriška uvertiūra prieš pagrindinį renginį. Tai ne pirmas šio fragmento atlikimas Šokio teatro scenoje, gal todėl nelabai ir nustebino, tuo labiau kad ir dauguma atlikėjų pateisino lūkesčius. Už tai, kad visos atlikėjos, pradedant mažiausiomis ir baigiant solistėmis, sugebėjo išlaikyti stilių ir perteikti Mariaus Petipa choreografijos žavesį, turime dėkoti režisieriui baletmeisteriui Petrui Skirmantui ir mokytojoms Audronei Domeikienei, Aušrai Gineitytei bei Karpušenkovienei, parengusioms mažąjį kordebaletą ir solines variacijas. Tiek dvyliktokės Rūta Karvelytė, Paulina Čistovaitė, Agnė Juškaitė, Vakarė Radvilaitė, Kotryna Rudych (mokytoja Neli Beredina), tiek jų jaunesnės kolegės Nerija Eimutytė, Nora Straukaitė, Dorotėja Navickaitė (mokytoja Karpušenkovienė) pagirtinai įveikė solinių variacijų tekstą. *Grand Pas Classique* – moterų choreografijos karalystė, tad nieko nuostabaus, kad jų partneriai lieka šešėlyje. Dvyliktokas Danielius Voinovas (mokytojas Skirmantas), dešimtokas Jonas Bernardas Kertenis ir dvyliktokas Svajūnas Valiūnas (mokytojai Danielius Kiršys ir Aleksandras Semionovas) sėkmingai įveikė choreografinio teksto sunkumus, geriau ar blogiau „pažabodami“ adrenalino perteklių. Nieko stebėtina, kad „Pachitos“ žvaigžde tapo Luckutė. Unikalių fizinių duomenų, puikiai jaučianti ir valdanti kūną, koordinuota jaunoji balerina subtiliai, be nereikalingo „ardymosi“ įveikė užduotį įkūnyti pagrindinę šios choreografijos karalystės šeimininkę.

Jeigu šiam šedevrui Šokio teatro scenoje ir galima būtų ką nors prikišti, tai nebent savotišką antrąją dalį, kuria tampa surežisuoti atlikėjų nusilenkimai. Kelis kartus kartojan tą patį per tą patį, užgesinant



Edvinas Jakonis ir Marija Kastorina koncerte „Užburianti klasika“

M. ALEKSOS NUOTR.

šviesą ir vėl ją uždegant, sumenkinamas pirmas įspūdis, patirtas po pirmosios dalies.

„Miegančiosios gražuolės“ divertismentas suteikė galimybę savo gebėjimus pademonstruoti gerokai didesniai būriui mokinių. Gausybė solinių ir antraelių personažų, masiniai šokiai leido į sceną išleisti kaip galima daugiau mokinių, nuo pirmų žingsnių prantinti juos prie scenos. Juk tam ir yra mokomasis teatras. Pradžioje gan skeptiškai žiūrėjau į tai, kad mokiniai šoka nepakeistą klasikinį variantą: ir jų fizinis pasirengimas, ir technikos įvaldymas, pagaliau ir emocinis krūvis gali tapti tuo slenkščiu, kurį peržengti sugebės ne visi, todėl būtinas adaptavimas. Pasirodo, klydau. Šie naujametiniai koncertai dar kartą įrodė, kad kuo anksčiau susipažinsi su klasikinio šokio paveldu, tuo efektyviau galėsi jį perimti.

Taigi, du naujametiniai „Miegančiosios gražuolės“ divertismento vakarai Šokio teatre. Renginio režisierė Kudžmaitė-Daraškevičienė parengė savotišką mišinį, į vieną veiksmą sujungdama ir prologą, ir trečiąjį veiksmą. Gaila, kad dėl vietos stokos negaliu išvardinti visų šokėjų, pradedant nykštukais, fėjukėmis, pažiukais, freilinomis, masinių šokių atlikėjais ir baigiant solistais bei pagrindinių vaidmenų atlikėjais. Apie fėjas šokančias mokines ir jų gebėjimus jau rašiau, tad dabar jas tik išvardinsiu. Pagyrimo už darbą, pastangas ir rezultatus nusipelnė visos: Ieva Repšytė, Eva Bulgakova, Dorota Andriuškevič, Justina Ūsaitė, Kotryna Vaišvilaitė, Alina Jazdauskaitė, Saulė Stanytė, Nora Straukaitė ir Elzė Sadauskaitė. Brangakmenius du vakarus šoko vienuoliktokės Barbora Gudavičiūtė, Agnė

Juškaitė, Deimantą, kibirkščiuojantį šviesos blyksniais, – jų bendraklasė Gabrielė Marčiukaitytė. Puikiai pasirodė ir septintokė Akvilė Šulcaitė bei aštuntokė Justina Ūsaitė, sužavėjusios ne tik išraiškingu šokiu, bet ir kuriamo personažo – Raudonkepuraitytės – charakteriu. Tikslą įgyvendinti joms padėjo dvyliktokas Svajūnas Valiūnas. Dvyliktokės Vakarė Radvilaitė ir Kotryna Rudych su bendraklasiu Devidu Dulka (mokytojas Aleksandras Semionovas) profesionaliai sušoko vieną pagrindinių divertismento duetų – Mėlynojo Paukščio ir princesės Florinos *Pas de deux*. Veržlūs Dulkos šuoliai ir ekspresyvi smulkių judesių technika tarsi pabrėždavo abiejų princesių žaismingą moteriškumą, Radvilaitės temperamentą ir tarsi gerai išgalastą, grafišką Rudych techniką. Puikiai savo personažų patrauklumu pasinaudojo Nerija Eimutytė ir dvyliktokas Pijus Ožalas (mokytojas Semionovas), scenoje šokiu perteikdami Katino ir Katytės „šeimyninius“ santykius. Pokylio šeimininkai Karalius ir jo antroji pusė – tryliktokas Šarūnas Valiūnas ir devintokė Urtė Šunauskaitė bei ją pakeitusi dvyliktokė Eugenija Stasilaitė – atliko savo pareigą karalystei, pokylio „vadybininko“ veiklą perduodami Jonui Bernardui Kerteniiui, sugebėjusiam perteikti žaismingai rafinuoto ceremonmeisterio Katalabiuto charakterį. Na, o devintokas Jokūbas Titas Silius, talkinamas septynių nykštukų, į vyksmą įvedė šiek tiek komišką Milžino personažą. Alyvų fėją pasikeisdamos šoko dešimtokės Luckutė ir Navickaitė. Jų herojės skiriasi ne tik išore, technika, bet ir charakteriu, ekspresija. Navickaitės fėja žemiškesnė, jos plastika realesnė. Luckutės šokis – tarsi

žydinčio alyvos krūmo dvelksmas, kurio neišsklaido ir nepriekaištinga šokio technika.

Abu vakarus pagrindinius Auroros ir Dezirė vaidmenis atliko Lietuvos nacionalinio operos ir baleto teatro solistė Marija Kastorina ir absolventas Edvinas Jakonis, šiuo metu besistažuojantis Miunchene. Užbėgdamas už akių įvairiems kaltinimams primenu, kad Kastorina kelerius metus mokėsi mūsų Baleto skyriuje, tačiau mokslus baigė Sankt Peterburgo A. Vaganovos šokio akademijoje. Ir tai matyti: jai būdingas atlikimo preciziškumas, profesionalumas, nepriekaištinga technika. Tikėkimės, Kastorinos kūrybinis kelias nuves ją į tas aukštumas, kurių yra verta. Na, o Jakonis visiems gerai pažįstamas. Tai, ką jis pademonstravo du vakarus iš eilės, pritrenkė daugelį ne tik baleto gerbėjų, bet ir profesionalų. Šuoliai, sukiniai, pagaliau laikysena – viskas tarsi iš kito pasaulio, apie kurį mes tik girdėję, apie kurį net nedrįsom svajoti. Visą laiką svarstau, su kuo būtų galima palyginti Jakonio šokį – ne, ne šokį scenoje, o gyvenimą šokyje. Pirmą mintį, šovusi į galvą, buvo... delfinai. Taip, delfinai. Prisiminkite bent iš filmų, jei nematėte realybėje, kaip jie plaukia nardydami prieš laivą, tarsi kviesdami pažaisti, pasinerti į laisvą šokį, pasidžiaugti laisve judėti kartu su jais. Ir nors tu lieki ten pat, bet vien susitikimas su jais tarsi kilsteli tave į kitą lygmenį, tu lyg apsisivalai. Nors trumpam. Toks yra Jakonio šokis man, skirtas mums visiems. Atiduodamas jį mums, jis atiduoda savo gyvenimą.

Tikiu, kad Lietuvos baleto karūna jau pasipuošė dar vienu briliantu.

Prasilenkimai

Lietuvos nacionalinio dramos teatro spektaklis „Sulėtintai“

IEVA TUMANOVIČIŪTĖ

„Svarbiausia – nepraeiti pro žmogų kaip pro stulpą ar pastatą“, – yra pasakęs menininkas Denisas Kolomyckis. Abejingumas skaudina, ypač kai tylomis, tarsi būtų svetimi, prasilenkia pažįstami žmonės. Lietuvos nacionalinio dramos teatro spektaklyje „Sulėtintai“ (premjera gruodžio 5 d.) galerijos direktorius ir menininkė keliasdešimt kartų kartoja prasilenkimą koridoriumi. Kadaisė vienas pro kitą praėję ne drįsdami ištarti žodžio, dabar atkurdami praeities akimirką jie suvaidina įvairius jos variantus.

Gyvenime pasitaiko tiek daug nepatogių situacijų, kad neretai pro žmones norėtum praeiti nepastebėtas. Panašiai norisi apeiti ir prieštaringas ar pabodusias temas. Režisierės Annos Smolar spektaklis „Sulėtintai“ mėgina sulėtinti šias nepatogias akimirkas, kurių vengžiama dėl sunkiai pakeliamos įtampos, skatinančios vėčiau nutylėti, išstumti, ignoruoti ir pamiršti tam tikras situacijas, problemas, užuot į jas pažvelgus.

Į Nacionalinę dailės galeriją (NDG), kurioje vyksta spektaklis, susirinkę žiūrovai stebi videomenininkų kūrybos procesą. Jame dalyvauja kadaise į *#MeToo* judėjimo akiratį patekęs žymus Menininkas A (Martynas Nedzinskas) ir mažiau garsi jaunesnė Menininkė B (Miglė Polikevičiūtė), jų bendradarbiavimą prižiūri Intymumo Koordinatorius, savotiškas psichologas (Gediminas Rimeika), į procesą taip pat įsitraukia galerijos Kuratorė (Monika Bičiūnaitė) bei jos Direktorius (Rytis Saladžius). Ši grupė aplink NDG pirmame aukšte pastatytą fontaną, kuriame vandenį atstoja veidrodinis paviršius, suvaidina absurdo lygį pasiekusias šiuolaikinių santykių variacijas, jose paradoksaliai susipina seni ir nauji galios santykių modeliai (spektaklio scenarijų bendradarbiaudami su aktorais sukūrė Michailas Buszewiczius ir Smolar).

Nedzinskas užtikrintai vaidina arogantišką Menininką A – įžulų, niūrų, nenorintį laikytis taisyklių, į visus žiūrintį su panieka, stačionišką (pagautas meninio įkvėpimo jis gali sviesti savo gėlėtus marškinius kuratorei į veidą), tačiau jo kuriamas menas pripažįstamas ir vertinamas. Tyli, kukli, suvaržyta ir įsitempusi Polikevičiūtės Menininkė B mėgina ramiai išsikovoti šiokią tokią pagarbą. Ji taip bijo, kad ją apgaus, jog perdėtai skaičiuoja, tarkim, kiek kartų ji paminėta plakatuose, palyginti su Menininku A. Menininkų A ir B bendravimas parodo, kad A nežiūri į B rimtai, niekada jos iš tiesų nesiklauso ir negirdi. Kaip ir galerijos direktorius, nesigėdijantis Menininkei B siūlyti mažesnio atlyginimo. Saladžius

kuria pavargusį viršininką, kuriam viskas yra sunku ir kelia nuobodulį. Personažo povyza rodo, kad jis pavargo laviruoti ir prisitaikyti, todėl po truputį pilkėja, susiliedamas su savo kostiumo spalva, o jo jėgos senka. Atvirkščiai nei energingos raudonai vilkinčios veidmainės kuratorės, sėkmingai prisitaikančios prie besikeičiančių visuomenės normų. Kadaisė kandi ir pagiežinga, dabar Bičiūnaitės veikėja elgiasi šiuolaikiškai, tai yra mandagiai ir politkorektiškai, nors lieka ištikima seniesiems savo principams. Į kūrybos procesą prižiūrintį Rimeikos Intymumo Koordinatorių, nors to atvirai ir neparodo, iš tiesų niekas nežiūri rimtai, todėl jis bejėgis sumažinti įtampą tarp veikėjų ir kurti palankią, psichologiškai saugią atmosferą.

Žiūrovų ir aktorių erdvės susiliejimas sustiprina meninio realybės šou pojūtį. Menininkai A ir B tariasi dėl ribų, kiek ir kaip jie vienas kitą galės filmuoti. Kamera čia ne tik parodijuoja galios žvilgsnį, bet ir parbrėžia tokias opozicijas kaip vieša / privatu, tikrovė / iliuzija ir pan. Filmuojamas vaizdas transliuojamas per ekranus, jie čia tampa tiesos vieta, o patys menininkai – meno objektais (vaidzo menininkė Anna Met).

Spektaklyje žiūrovai ne tik stebi, bet ir kartu su veikėjais patiria įtampą, kylančią tarp skirtingus įsitikinimus ir pažiūras turinčių asmenybių, mėginančių dirbti kartu. Veiksme – daug nepatogių pauzių, pašaipos, ekscesų, be to, įtampą sustiprina prie projekto norinti prisijungti Menininkė C, kadaise Menininką A apkaltinusi seksualiniu priekabiavimu. Gailės Butvilaitės veikėja su animacinį personažą primenančia kauke ir rožine praėjusių laikų suknele tarsi praeities šmėkla atlekia iš lauko, pasivaidendama pro NDG langus. Neįprasta veikėjos išvaizda išskiria ją iš kitų. Tarsi nepriklausydama šiam erdvėlaikiui, ji atstovauja ne tik *#MeToo*



Monika Bičiūnaitė spektaklyje „Sulėtintai“

D. PUTINO NUOTR.

judėjimo dalyvėms ir jas apipynusiems mitams, bet ir platesnei moterų nelygybės istorijai. Nepaisant ekstravagantiško kostiumo, Butvilaitė kuria tiesią, paprastą ir blaiviai mąstančią veikėją, adekvačiai vertinančią situacijas. Jai leidžiama dalyvauti videomenininkų projekte, bet kai ji pradeda pasakoti savo istoriją, Menininkas A ima vaikiškai šaukti ją tildydamas.

„Sulėtintai“ atspindi tikri *#MeToo* įvykiai Lietuvoje ir jų kontekstas sustiprina įtampą. Spektaklyje nuolatos grojanti smuikininkė Lora Kmieliauskaitė kuria nerimo ir prieštaringų emocijų atmosferą (kompozitorė Małgorzata Penkała). Smuiko garsai taip pat primena ir asmeninę jos istoriją. Šios spektaklio kūrėjai neapeina ir klausia, ką darčiau, jei būčiau menininko žmona, o jis taip pasielgtų. Iš arti filmuojama Kmieliauskaitė nieko nepasako, bet visus prieštarigus jausmus išreiškia grodama smuiku ir taip įrodydama, kad ji visų pirma – smuikininkė profesionalė, tik per muziką galinti atskleisti asmeninius išgyvenimus, kurie tik iš dalies gali tapti pažinūs kitiems.

Spektaklio kūrėjai siekia nesupaprastinti įvykių, neskirstyti veikėjų

į teisiuosius ir kaltuosius – visi personažai išlieka nevienareikšmiški, o kiekvieno jų tiesą atskleidžia monologas. Menininkas A „ardosi“, kad neprašė būti užkeltas ant piedestalo, Kuratorę „užkniso“ šiuolaikinis politkorektiškumas ir ji mano, kad demokratiški santykiai gimdo nuobodų meną. Embriono poza susirietęs Direktorius svajoja, kad visi jį paliktų ramybėje. Intymumo Koordinatorius suvokia, kad vienu mostu neįmanoma pakeisti senosios kartos mentaliteto nauju. Spektaklyje parodoma praraja tarp skirtingų požiūrių į žmonių tarpusavio bendravimą.

Nebūtina išmanyti kairiosios politinės minties, rodos, pakanka paprasto žmogiškumo, skatinančio vienam su kitu elgtis pagarbiai, nepaisant amžiaus, lyties, klasės, rasės ir t.t. Tačiau hierarchiniai galios santykiai, vis dar persmelkę socialinius ir asmeninius žmonių ryšius, neaplenkia ir meno institucijų, kuriose bet koks prieštaringas elgesys neretai pateisinamas pačiu menu. Tačiau laikai, kai buvo galima prisidengti „purvu“ ir „gėlėmis“, eina į pabaigą, todėl kad ir kokia savo

prieštaringumu varginanti ar net nusibodusi būtų ši tema, ji žymi visuomenės pokytį.

Spektaklis atspindi procesą, kai tam tikri bendravimo būdai tampa netoleruoti, tačiau ne visiems norisi tuo tikėti bei tai pripažinti. Direktoriumi ir kuratorei sunku bendrauti su jaunais žmonėmis pagarbiai, be „dedovščinos“ mentaliteto, prie kurio jie buvo įpratę, o atsidūrę galios pozicijoje – ir jį pamėgę. Todėl spektaklio finale dar labiau išryškėja svarbiausia – Direktorius pagaliau sutinka dalyvauti Menininkės C eksperimente ir su ja bendradarbiauti. Dešimtis kartų eidami vienas į kitą jie po truputį netenka socialinių kaukių, statusų ir tampa lygiaverčiais žmonėmis, gebančiais pripažinti, kad klydo, ir atsiprašyti.

Praėjus dvejiems metams po *#MeToo* įvykių Lietuvos meno ir akademiniam kontekste teatras siūlo į visa tai pažvelgti per tam tikrą distanciją. Nuslūgus emocijoms atidžiau patyrinti savo pačių sutrikimą, kai reikėjo prisiimti poziciją, palaikyti vieną ar kitą pusę, pasakyti savo nuomonę bei stebėti, kaip ji keičiasi.

Smolar spektaklis „Sulėtintai“ kreipiasi į protą, skatindamas apmąstyti ir įvertinti personažų elgesį, jų bendravimą, situacijas bei apsispręsti dėl asmeninio požiūrio. Taip pat leidžia iš arti patyrinti nepatogių socialinių situacijų įtampą, kuri dažnai pasitarnauja manipulavimui emocijomis, ir išmokti ją tverti. Spektaklyje balansuojant tarp meninės ir dokumentinės tikrovės iškeliamas tiesos problema. O veikėjai videomenininkai, savo projektuose atkurdami praeitį, ne tik akcentuoja patį vaidybos ir pakartojimo momentą, bet ir atkreipia dėmesį į tai, kaip kuriamos istorijos. Nuolatos apšviesti žiūrovai yra meninio eksperimento stebėtojai ir dalyviai, priversti sugrįžti prie temų, su kuriais norisi prasilenkti.



Gailė Butvilaitė ir Rytis Saladžius spektaklyje „Sulėtintai“

D. MATVEJEVO NUOTR.

Į Paliesių vėl sugrįžo Gidonas Kremeris

Išskirtinio metų pabaigos koncerto atgarsiai

ALGIRDAS KLOVA

Pirmą kartą Gidoną Kremerį išgirdau, kai man dar nebuvo nė dvidešimties. Juodu su Tatjana Grindenko koncertavo Kauno filharmonijoje dar būdami konservatorijos aspirantai. Jau tada jų muzikavimas man paliko didžiulį įspūdį. Vėliau sekiau šio muziko kūrybos kelią, pirkdavau jo įrašus, daug klausiausi jo atliekamos muzikos. Svajojau vėl jį išgirsti gyvai. Ir štai sužinojau, kad gruodžio 15-ąją G. Kremeris grieš Mieczysława Weinbergo kūrinį Paliesiaus dvare. Po koncerto man netgi pavyko pabendrauti su maestro ir gauti jo autografą.

Kalbėdamas su Paliesiaus dvaro šeimininku Juliumi Ptašeku nusistebėjau, kad G. Kremeris labai dažnai čia lankosi. J. Ptašekas mane patikino, kad tai tikrai neatsitiktinumas. Maestro labai patinka „Pasagos“ salės akustika, jis drauge su Viliumi Keru ir jo komanda čia daro įrašus, naudojasi sveikatingumo paslaugomis Paliesiaus klinikoje, na ir, žinoma, rengia koncertus šioje puikioje koncertų erdvėje.



Madara Pētersone

Šį kartą maestro griežė Lenkijoje gimusio kompozitoriaus M. Weinbergo kūrybą: septynių dalių Sonatą Nr. 2 smuikui solo, op. 9, drauge su smuikininke iš Latvijos, orkestro „Kremerata Baltica“ nare Madara Pētersone – trijų dalių Sonatą dviem smuikams, op. 69, ir penkių dalių Sonatą Nr. 1 smuikui solo, op. 82, kurios natas pamatęs pajutau ne tik jos grožį, bet ir sudėtingumą. 2019 m. gruodžio 8-oji – kompozitoriaus Weinbergo

100-mečio sukaktuvės. Pastaraisiais metais pastebimas jo kūrybos renesansas, į kurį svarų indėlį yra įnešęs G. Kremeris. Jis su orkestru „Kremerata Baltica“ įrašė Weinbergo kamerines simfonijas, pats aranžavo smuikui ir atliko 24 preliudų ciklą violončelei solo, op. 100. Įrašas datytas 2017 m. Paliesiaus dvare ir išleistas 2019 metais. Pernai pasirodė ir dar viena kompaktinė plokštelė – bendrame projekte su „Kremerata Baltica“, dirigente Mirga Gražinyte-Tyla ir jos vadovaujamu Birmingamo miesto simfoniniu orkestru įrašytos Weinbergo Simfonijos Nr. 2 ir 21. Praėjusį spalį daugiau nei 10-ies G. Kremerio koncertų ciklas taip pat buvo skirtas Weinbergo kūrybai. Daug šio kompozitoriaus kamerinės muzikos skambėjo smuikininko koncertuose.

Iš Paliesiaus dvare skambėjusios programos bene labiausiai įstrigo Sonata dviem smuikams, op. 69, atlikta su smuikininke M. Pētersone. Kūrinys nėra labai novatoriškas, trys jo dalys lyg klasikinėje sonatoje surikiuotos kontrasto principu – greita, lėta, greita (*Allegro molto, Adagio, Allegro*) – skambėjo



Gidon Kremer

D. KLOVIENĖS NUOTRAUKOS

suprantamai ir įtaigiai. Abu smuikai vienas kitą papildė, keičia, lyg leisdami vienas kitam pailsėti. Beje, smuikininkė verta savo partnerio ir griežė tikrai puikiai. Kadangi M. Pētersone mūsų publikai kiek mažiau pažįstama, tik priminsiu, kad 2013 m. ji su pagyrimu baigė Latvijos muzikos akademiją, 2015 m. įgijo magistro laipsnį, o 2019 m. baigė Serguei'aus Aziziano solistų klasę Danijos karališkojoje muzikos akademijoje. Nuo 2011 m.

M. Pētersone groja kameriniame orkestre „Kremerata Baltica“, kuriam vadovauja G. Kremeris. Šiuo metu ji muzikuoja Nicolas Lupot smuiku, pagamintu 1810 m. Paryžiuje, priklausančiu G. Kremeriui.

Kitos dvi programos sonatos kur kas modernesnės, bet man pasirodė kiek mažiau įtaigios muzikine kalba, bet ne atlikimo meistriškumu, kurio tikrai nestokojo maestro G. Kremeris.

Anonsai

Nauja pradžia su Luku Geniušu ir Raminta Šerkšnyte

Įprastai sausio mėnuo žymi naujų metų, naujo kelio pradžią. O Lietuvos nacionalinės filharmonijos muzikinio gyvenimo tėkmėje tai yra tarsi pusiaukelės riboženklis, žandantis ir naujas patirtis 2020-aisiais, ir kelionės per 79-ojo koncertų sezono renginius tęsinį. Sausio 19 d. Didžiojoje salėje rengiamą pirmąjį 2020-aisiais simfoninį vakarą publika galės mėgautis muzika nuo Vienos klasikos iki šių dienų. Ramintos Šerkšnýtės, Sergejaus Rachmaninovo ir Ludwigo van Beethveno kūrinų programą Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras (LNSO) ir maestro Modestas Pitėrnas rengia kartu su pianistu Luku Geniušu.

„Jis skambina raiškiai – kaip jaunas atlikėjas, tebelaimintis konkursus, ir kartu brandžiai – kaip muzikantas, gebantis atskleisti kūrinio sandarą, o jo ekspresija toli gražu nėra savitikslių“, – taip britų dienraštis „The Guardian“ rašė apie pianistą Luką Geniušą. Muzikos pasaulyje įsitvirtinusiame pianistui pastarieji koncertų sezonai buvo kupini kūrybinės veiklos: rečitaliai Tokijuje ir Makao (Kinija), koncertai La Rok d'Anterono (La Roque d'Anthéron) ir Verbje festivaliuose, pirmą kartą – Niujorko muziejuje „The Frick Collection“ ir Elmau pilies festivalyje Bavarijoje. Tarp reikšmingų

2019–2020 m. sezono įvykių: debiutai su Filadelfijos, Yomiuri Mainichi, Olboro, Bulgarijos nacionalinio radijo simfoniniais orkestrais, rečitaliai Gilmore'o festivalyje bei Paryžiaus „Théâtre des Champs-Élysées“, kvietimai sugrįžti koncertuoti Lione, Paryžiaus „Salle Gaveau“, su Varšuvos filharmonijos kolektyvu ir kt.

Koncerte su LNSO L. Geniušas atliks Sergejaus Rachmaninovo Antrąjį fortepijono koncertą. Jis sukurta po kompozitoriui itin niūraus gyvenimo laikotarpio ir tarsi ženklinės naują pradžią: kūrinį lydėjo triukšmingos ovacijos ir S. Rachmaninovo gyvenime įvyko lūžis, jis vėl ėmėsi muzikos – rašė dainas, pjeses fortepijonui, iškart kelias operas, dirigavo, jo solo pasirodymai sukeldavo tikrą furorą.

Rachmaninovas yra sakęs, jog Koncerto antrą ir trečią dalis sukūrė nepaprastai „greitai ir lengvai“, bet prie pirmosios tekę ilgokai paplūšėti. Meistriškai supinta Koncerto muzikinė medžiaga atveda į Finalą, o jame skamba įspūdinga solisto kadencija – epizode apstu sunkių pasąžų, pianistas gali pademonstruoti savo virtuoziškumą. Kartu ši kadencija – tarsi autoriaus išpažintis apie pastarųjų metų išgyvenimus ir menininko triumfas pagaliau sutraukius slogios kūrybinės tylos grandines. Koncertas tapo tarytum pergalės simboliu, o šiandien jis neretai vadinamas tiesiog „Rachmaninovo Antruoju“.

Pirmojo 2020 m. simfoninės muzikos koncerto Nacionalinėje filharmonijoje pradžioje skambės lietuvių šiuolaikinės kompozitorės

Ramintos Šerkšnýtės „De profundis“ styginių orkestrui. Apie šią pjesę Gidonas Kremeris yra sakęs, kad tai tarsi Baltijos šalių muzikos vizitinė kortelė. Pati autorė teigia: „Ši dramatiškos nuotaikos, kontrastų kupina muzika atspindi tam tikrą jauno žmogaus pasaulėžiūrą (kūrinys buvo rašomas kaip baka-lauro studijų baigimo darbas), kai gyvenimas suvokiamas labai maksimalistiškai, itin aštriai, kai euforiją keičia nusivylimai. Tiek mene, tiek gyvenime ilgimasi nekasdieniško, transcendentinių išgyvenimų, tikima meno sakralumo jėga. Todėl ir pavadinimas – „iš gelmių“, nors kūrinyje ir nepaisoma istorinės „De profundis“ tradicijos.“

Greta R. Šerkšnýtės kompozicijos LNSO programoje skambės Ludwigo van Beethveno Šeštoji

simfonija, dar vadinama „Pastoraline“, jos filosofinė gelmė inspiruota minčių apie žmogaus ir gamtos harmoniją. „Koks aš laimingas, vaikščiodamas tarp krūmokšnių ir medžių, braudamasis pro miško tankmę, braidydamas po pievas ir kopdamas į kalvas! Miškai, medžiai, uolos tarsi aidas skamba žmogaus viduje“, – 1808 m. vasarą laiške Theresei Malfatti Beethovenas aprašė savo pasivaikščiojimus po Heiligenštato apylinkes. Gamtos artumas juntamas visuose penkiuose kompozitoriaus Šeštosios simfonijos paveiksluose, perteikiančiuose lyrinius, peizažinius ir žanrinius vaizdus. Visos dalys turi pavadinimus, taigi Šeštoji simfonija – viena iš pirmųjų programinio simfonizmo pavyzdžių.

„Pastoralinė“ simfonija ženklina vieną skaidriausių akimirkų muzikos istorijoje apskritai – šiame kūrinyje, atrodytų, pasisekė bene tobuliausiai perteikti mistinį žmogaus prisilietimą prie gamtos gelmių. Kompozitorius Hectoras Berliozas ją lygino su dailininkų Michelangelo ar Poussino peizažais. Ir tikrai, ši simfonija iš kitų Beethveno kūrinių išsiskiria kaip grynuolis, tarsi pavergiančiai naivus ir nuoširdžiai patiklus vaiko akių žvilgsnis.

Pirmas 2020-ųjų simfoninės muzikos koncertas Filharmonijos Didžiojoje salėje vyks sausio 19 d., sekmadienį, 19 val. Scenoje su LNSO ir Modestu Pitėrnu pasirodys pianistas Lukas Geniušas.



Modestas Pitėrnas ir Lukas Geniušas

D. MATVEJEVO NUOTR.

LNF INF.

Šokio dienoraščiai

Lapkritis ir gruodis

HELMUTAS ŠABASEVIČIUS

Lapkričio 16 d. „Black and White“

Lietuvos nacionaliniame operos ir baleto teatre viešėjusi Brno nacionalinio teatro (Čekija) baleto trupė parodė šiuolaikinę Piotro Čaikovskio „Gulbių ežero“ interpretaciją. Afišose didelėmis raidėmis išrašytus angliškus žodžius (šokio pasaulyje vis dažnesnis, tačiau papildomų prasmių spektakliui retai kada suteikiantis sprendimas) papildė teatro apatinėje fojė eksponuojami juodas ir baltas automobiliai, tačiau scenoje plasnojo gulbės. Choreografo Mário Radačovskio spektaklis, sukurtas 2012 m., kaip jau ne kartą yra buvę, siekia sudėlioti kitus žinomo siužeto akcentus, perkelti veiksmą į erdvę, kurioje nėra jokių iliustratyvių pasakiškų vaizdinių. Spektaklio aprašyme minima princų liga, jį apnikusios pasirinkimo dvejonės scenoje perteikiamos gana apibendrintai, neilustratyviai, naudojama emocionali, klasikinio baleto judesius transformuojanti plastika, leidžianti šokiui būti individualesniam ir organiškesniam. Minimalistinė scenografija išryškina grupinių kompozicijų piešinius, ežero paveiksluose – ir plaukiančios gulbės motyvą, suformuotą šokėjoms gulint ant nugaros surietus kojas ir ištiesus aukštyn vieną ranką. Šių metų birželio mėnesį Radačovskio spektaklį, pavadintą „Juoda gulbė, balta gulbė“ pastatė Karališkasis Naujosios Zelandijos baletas; šioje trupėje šoka ir lietuviško kraujo turintis artistas Laurynas Vėjalis.

Lapkričio 23 d. „Tūkstančio veidų vyriškis“

Lietuvos nacionalinio operos ir baleto teatro Mažojoje salėje pristatyta baleto kritikės ir istorikės Livijos Gulbinaitės knyga „Tūkstančio veidų vyriškis“, skirta baleto artisto Voldemaro Chlebinsko kūrybai. Šiauliuose gimusio šokėjo menas padarė didžiulį poveikį XX a. paskutinių dešimtmečių Lietuvos baletui, formavo aukštus baleto šokėjo artistiškumo standartus, sutelkė didžiulį būrį gerbėjų, kuriuos žavėjo jo temperamentas, šokio aistra, judesio turinys. Knygoje – ne tik tekstai apie artisto vaikystę, kūrybos apžvalga, gerbėjų laiškų fragmentai, bet ir daugybė Chlebinsko vaidmenis užfiksavusių nuotraukų bei nemažas pluoštas artisto kolegų minčių, leidžiančių pažinti ne tik kūrėją, bet ir žmogų. Knygos dailininkas – Ovidijus Talijūnas; knygą išleido „Krantų redakcija“, rėmė Lietuvos kultūros taryba, UAB ECOIL, UAB „Puan-tas“, Kęstutis Kantaravičius, Janas

ir Veronika Nevoinei. Knygos pristatyme dalyvavo ir baleto solistai: Greta Gylytė ir Aistis Kavaliauskas atliko juslingą Arabų šokį iš „Spragtuko“, Olga Konošenko ir Stanislavas Semianiura – aistringąjį Bolero iš „Don Kichoto“.

Lapkričio 30 d. „Eglė žalčių karalienė“ Nacionalinėje dailės galerijoje

Galų gale pavyko rasti laiko ir pasivaikščioti po kompozitoriaus Eduardo Balsio 100-osioms gimimo metinėms skirtą parodą Nacionalinėje galerijoje, kurios viena iš salių skirta žinomiausiam ir dažniausiai statytam lietuviškam baletui – „Eglei žalčių karalienei“. Parodos kuratorės Eglė Juocevičiūtė, Ieva Buinevičiūtė, architektai Ieva Cicėnaitė, Matas Šiupšinskas, dizainerė Laura Grigaliūnaitė atkūrė istoriją, kurioje sukasi daug reikšmingų Lietuvos baleto menui asmenybių. Pirmojo choreografo Vytauto Grivicko „Eglės“ pastatymo nuotraukos, dailininko Juozo Jankaus kostiumų ir scenovaizdžių eskizai, Dalios Mataitienės sukurti kostiumai pirmajam ir vieninteliam Lietuvoje sukurtam filmui-baletui, Elegijaus Bukaičio spektaklio nuotraukos ir įspūdingi Rimtauto Gibavičiaus scenovaizdžių maketai, Mataitienės eskizų Egidijaus Domeikos „Eglei“ kolekcija, Grivicko spektaklio gastroles Maskvoje ir Bukaičio – Veimare menančios afišos. Grivicko filmo-baleto ir Lietuvos televizijos nufilmuoto Domeikos spektaklio fragmentai, rodomi dideliame ekrane, priminė garsiąsias Lietuvos balerinas Leokadiją Aškelovičiūtę ir Loretą Bartusevičiūtę, kurių artistinei biografijai Eglės vaidmuo buvo itin reikšmingas.

Gruodžio 19 d. „Vive le ballet“

Jau tradiciniame prieškalėdiniame baleto koncerte, kurį Šokio teatre rengia Nacionalinės M.K. Čiurlionio menų mokyklos Baleto skyrius, parodytas atnaujintas Ludwigo Minkaus baleto „Pachita“ divertismentas. Prieš keletą metų jį pagal Mariaus Petipa choreografiją pastatė Petras Skirmantas, kostiumus sukūrė Vida Leonavičiūtė-Insodienė. Šis veikalas reikalauja šokėjų disciplinos ir susiklausymo, geros klasikinio šokio technikos, o serija variacijų leidžia savo sugebėjimus pademonstruoti daugeliui šokėjų. Tikra „Pachitos“ puošmena tapo pagrindinė herojė įkūnijusi Milda Luckutė (mokytoja Deimantė Karpušenkovienė), žavėjusi tiksliu šokiu, išraiškingomis pozomis, įsijautimu į šokį, mokėjimu pasitelkti jį kuriant įtikinamą savo herojės charakterį; jos sukurto paveikslo kulminacija – įspūdinga

tikslių ir tvirtų *fouetté* pynė. Elegantiškomis linijomis, šokio lengvumu džiugino *Pas de trois* solistas Jonas Bernardas Kertenis, iš variacijų atlikėjų šokio sklandumu ir nuotaika išsiskyrė Rūta Karvelytė ir Vakarė Radvilaitė.

Gruodžio 22 d. „Spragtukas“ Vilniuje

Šventinių Piotro Čaikovskio „Spragtukų“ serija – galimybė rasti naujiems vaidmenims ir partijoms, tik visų jų žaibiškai skubančiame gruodyje dėl įvairiausių darbų niekaip nepavyktų sužiūrėti. Tarp šių debiutų reikšmingiausi – pagrindiniai Mari ir Spragtuko-Princo vaidmenys, kuriuos parengė jauni baleto solistai Julija Stankevičiūtė ir Jeronimas Krivickas. Maloniai nutekė ir jų šokio techninės charakteristikos, ir jausminiai vaidmenų akcentai. Daugiau progų vaidybiniams niuansams atskleisti turi Marija, tad Stankevičiūtė pirmame veiksmе sukūrė nuoseklų, skaidrų šventе besidžiaugiančios mergaitės paveikslą, kuris veiksmui įsisukant įgavo vis daugiau spalvų, bet neprarado nuoširdžios nuostabos ir džiaugsmo susidūrus su mergaitiško sapno herojais, ryžtingai suspindo techninės meistrystės reikalaujančiose paskutinėse *Pas de deux* scenose. Krivicko Spragtukas nuo pat pradžių Mariją apgaubė jaudinančiu dėmesiu, įdomu buvo stebėti šiltą abiejų veikėjų partnerystės ryšį, kurio artistinė įtaiga užgožė daugiau techninio susiklausymo reikalaujančių duetinių epizodų šiurkštesnes vietas. Spektaklio finale Krivicko herojus – jau Droselmajerio sūnėnas – stabteli kur kas ilgiau žvelgdamas į Mariją ir leidžia patikėti, kad kalėdiniai sapnai gali išsipildyti. Frico vaidmenį pirmą kartą atliko Lorenzo Epifani. Jis sukūrė išlepusio, tačiau gyvo ir savo seserį mylinčio berniuko paveikslą, mūšio su pelėmis scenas pagražindamas lakiais šuoliais. Ryškiai Rusų šokio solistės scenas atliko Jade Longley, tiksliai ir muzikaliai Snaigių valso solo šoko Marija Kastorina. Sudomino Ernesto Barčaičio Droselmajerio vaidmens traktuotė – pirmosiose scenose paslaptingas ir kiek grėsmingas, jis žaismingai improvizavo su vaikais kalėdinės puotos scenoje.

Gruodžio 27 d. „Spragtukas“ Klaipėdoje

Žinomas Lietuvos teatro režisierius seneniai priekaištavo kritikams, spektaklius vertinantiems pagal formules „per tyliai–per garsiai“, „mačiau–nemačiau“. Tačiau kartais kitaip ir neįmanoma, ypač kai spektakliai rodomi jiems menkai pritaikytose erdvėse, kuriose visavertis žiūrovo ir menininko kontaktas



Scena iš koncerto „Vive le ballet“

M. ALEKSOS NUOTR.

beveik neįmanomas. Dėkui Scenos meno kritikų asociacijai, kad pavyko pamatyti naujausią Klaipėdos muzikinio teatro premjerą – Piotro Čaikovskio „Spragtuką“, kuris, atrodo, ir sukurtas nehumaniškoms erdvėms: premjera įvyko Vilniaus „Siemens“, o antrasis parodymas – Klaipėdos „Švyturio“ arenoje. Rusų choreografas Kirillas Simonovas neblogai pažįstamas Lietuvos žiūrovams, jo pastatyti spektakliai – Anatolijaus Šenderovo „Dezdemoną“ (2005) ir Léo Delibes'o „Kopeliją“ (2010) – jau įėjo į Lietuvos baleto istoriją kaip įdomūs, conceptualaus turinio ir įtaigios choreografinės formos kūriniai, suteikę progų atsiskleisti daugelio baleto artistų talentui. Ir naujojo „Spragtuko“ plastinė kalba įdomi, sukurta remiantis neoklasikinio baleto principais, muzikali, patraukli išradingomis judesių kombinacijomis. Tik per menkai matoma, nes didžiulė erdvė neleidžia suvokti meninio sumanymo visumos, žvilgsnis, klaidžiojantis tarp scenos, kurios apatinę dalį užstoja orkestras (net ir tai, kad pelės važinėja su ratukais, teko perskaityti teatro informaciniame pranešime), ir ekrano, kuriame artimu planu transliuojamas veiksmas, sutrupina įspūdžius, pavėrčia juos kaleidoskopine mozaika, kurioje neįmanoma įžvelgti spektaklio visumą turinčio kurti originalaus sumanymo.

2007 m. Marijos teatre Sankt Peterburge Simonovo pastatytas „Spragtukas“ ypatingo vizualumo įgavo dailininko Michailo Šemakino dėka (jis buvo ir vilniškės „Kopelijos“ bendraautoris). Klaipėdoje choreografo sąjungininkais tapo dailininkai Jekaterina Zlaja ir Aleksandras Barmenkovas, sukūrę baltos, juodos, raudonos ir mėlynos spalvų kontrastais paremtą reginį pirmame veiksmе, o antrąjį nukėlę į diskoteką su viršuje kabančiu veidrodiniu rutuliu, sidabrišku blizgančiu fonu ir užrašu „Dance“. Spektaklio vaizdinių modernizacija nepadėjo sukurti naujos Hoffmanno ir Čaikovskio istorijos, kuria būtų galima patikėti, kuri atvertų nelauktas šios pasakos, skirtos suaugusiems, potekstes. Liko blizgus komercinis šurmulyš, kuriame, nepaisant viso balerinos Olgos Konošenko žavesio ir talento, pasiklydo sumanymas pasitelkti ponios Droselmajer personažą, o pabaigoje skambantis Gėlių valsas

atrodė lyg triukšmingo televizinio šou finalas su iš viršaus krintančiais blizgučiais.

Kitus pagrindinius vaidmenis atliko naujieji baleto trupės nariai, su kuriais žiūrovai jau susipažino vasarą, Eduardo Balsio „Eglės žalčių karalienės“ premjeroje. Įsiminė Kiros Tykhonovos Klara – įvertinti jos įsijautimą į muziką ir vaidmenį padėjo tiesioginė spektaklio transliacija scenos šonuose pakabinuose ekranuose. Sklandžiai, plastiškai skambėjo Vytauto Lukočiaus diriguojamas orkestras, stengsis suklijuoti blizgančias šukeles į kiek įmanoma vientisesnį pavidalą.

Gruodžio 31 d. „Užburianti klasika“

Paskutinę metų dieną jau ne pirmą kartą tenka rinktis – iškilmingas koncertas su savomis ir kviestinėmis žvaigždėmis Lietuvos nacionaliniame operos ir baleto teatre ar Baleto skyriaus parengta šventinė programa Šokio teatre. „Užburianti klasika“ – toks šių metų baleto meną studijuojančių moksleivių ir jų pedagogų vakaro pavadinimas. Tai dviejų Mariaus Petipa šedevrų derinys: Minkaus „Pachitos“ ir Čaikovskio „Miegančiosios gražuolės“ divertismentai. „Pachitos“ sudėtis su keliais pakeitimais buvo tokia pati kaip „Vive le ballet“, o „Gražuolės“ pastatymas – premjerinis, jį parengė režisierė ir choreografė Rūta Kudžmaitė-Daraškevičienė. Koncerto partneris Lietuvos nacionalinis operos ir baleto teatras paskolino ne tik Viačeslavo Okunevo kostiumus, bet ir dekoracijas iš jau neberodomo LNOBT spektaklio, tad pastatymas atrodė labai solidus. Kartu su Edvinu Jakoniu, kuris studijuoja ne tik Vilniuje, bet ir Miuncheno baleto akademijoje, pagrindines partijas grakščiai atliko LNOBT solistė Marija Kastorina; dėmesį vėl atkreipė Jonas Bernardas Kertenis, kuriam skirtas Kata-labiuto vaidmuo buvo papildytas ir stilingais choreografiniais epizodais. Iš gausybės veikėjų (spektaklio režisierė naudojo prologo fėjų variacijas, pirmo veiksmo pažų ir freilinių šokius, trečio veiksmo pasakų herojų pasirodymus) išsiskyrė muzikaliai, pasitikint savimi, mėgaujantis muzika bei šokiu Vakarės Radvilaitės sukurta prince-sės Florinos paveikslas; jai neblogai asistavo Deividas Dulka – Mėlynasis Paukštis.

Dvejopas jausmas

ATKELTA IŠ 1 PSL.

Esi pasakojusi, kad teko bendrauti ir dirbti su Alexandriu McQueenu. Ką tau davė ši pažintis? Vienu laikotarpiu pildėsi tavo, kaip mados modelio, charakteringos figūros ir personažo Londone, svajonės, kai dirbai su Vivien Westwood, Abe Hamilton, Paulu Smithu, Betty Jackson, George’u Michelu ir grupė „Pet Shop Boys“. Kaip ir kuo tai tave pildė? Matau, kaip migdai svetimą svajonę muzikinio klipo pasakutiniuose kadruose (grupė „Orchestral Manoeuvres In The Dark“ – „Walking On The Milky Way“, www.youtube.com/watch?v=LdhYzXobHEk/). Ar praėjęs laikas tau svetimas? Kas tau yra laikas?

Visos pažintys suteikė pasitikėjimo savimi. Buvau vienintelė Alexanderio McQueeno manekenė, kuriai patiko jo kūryba, kai jis tik pradėjo kurti. Alexanderis buvo nežinomas ir neturtingas. Jo drabužiai atrodė labai keisti. Manęs paprašė ateiti į jo studiją Čelsyje. Jis norėjo paimti kūno atspaudą ir padaryti permatomus šarvus. Bet galėjo mokėti tik 50 svarų. Praktiškai nieko. Sakiau: be abejo, aš ateinu. Nuėjusi supratau, kad jis yra tikras menininkas. Jis kuria meną. Tai buvo pažįstamas jausmas, nes Vilniaus dailės akademijoje dirbau modeliu su Sandra Straukaite ir Juozu Statkevičiumi, kurie buvo tokie patys nerealių idėjų kūrėjai. McQueeno studijoje praleidau visą dieną. Joje buvo labai šalta. Net už šildymą neišgalėjo susimokėti, nors studija pilna jo draugų. Nustebau sutikusi Isabelle Blow, tuo metu ji buvo „Vogue“ žurnalo redaktorė. Man buvo labai šalta. Jie darė kūno kopiją su gipsu. Turėjau laukti, kol ant manęs sustings šaltas gipsas. Visa drebjau, o jie man plikę karštą arbatą, apklojo pūkinėmis striukėmis. Šis biustas yra MoMa muziejuje Niujorke. Ir su kitais dizaineriais ir muzikos atlikėjais yra istorijų, kurias galbūt surašysiu į savo gyvenimo knygą.

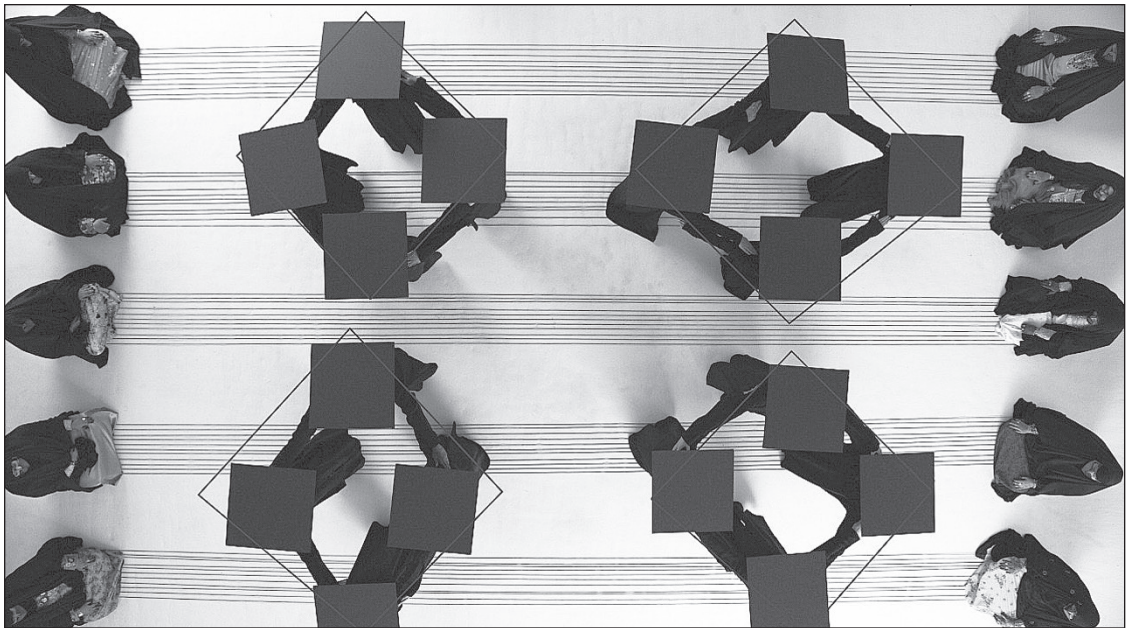
Apsigyvenai Jungtiniuose Arabų Emyratuose. Kas ten svarbiausia, ką įtraukei į kūrybą? Technikos? Spalviniai sprendimai? Kaip pavyko sujungti lietuvišką ir arabišką pasaulius?

Kai esi menininkė, atspindi tai, kas tau svarbu. Išvažiavau iš Lietuvos būdama devyniolikos. Savo tautos, tėviškos ilgesys visą laiką slėpi viduje. Jis tiesiog dalyvauja kūryboje. Tai nostalgija idealiai vaikystei. Matyti vaikystėje mamos ir močiučių darbai, siuviniai, audimai liko svarbūs. 2008 metais Dubajuje, „Third Line gallery“, surengiau parodą, kuri vadinosi „Namai

toli nuo namų“. Vėl naudojau siuvinėjimą, tik šį kartą šeima nepadėjo. Kas ją pakeis, suradau Dubajuje, rajone, kur dirba daug pakistaniečių, siuvinėja arabėms sukneles, gyvena svetimoje šalyje kaip ir aš. Jie sutiko padėti įgyvendinti idėją, kažkuo panašią į italų menininko Alighiero Boetti išaustą pasaulio žemėlapi. Atnešu meistrams ant popieriaus nupaišytą vaizdą, nukopijuojame jį ant medžiagos, o tada jie perkelia jį arabiška tradicine technika su karoliukais arba plokščiais blizgučiais ir siuvinėjimu. Man labai svarbu, kad kūrinys atliktas šios šalies siuvinėjimo būdu. Supratau, kad tuomet mano darbai tampa autentiški šiam regionui, nors kažkur pasąmonėje primena močiutės, mamos pilnavidurio vaizdo siuvinėjimus. Tas dvejopas jausmas tarp to, iš kur esu atėjusi, ir to, kur esu, tiesiog yra kartu tame pačiame lauke be varžybų. Šie jausmai tiesiog gyvena kartu.

Pastarasis tavo kūrinys – performansas „Al Sadu“ – gimė gruodžio mėnesį. Tai simbolio, ornamento, choreografijos, muzikos, moters figūros jungimas į vieną tau svarbią jungtį. Kaip judėjai link šių pasirinkimų? Kaip viskas vyko?

Darbas prasidėjo prieš metus. Buvau pakviesta dalyvauti į „Venice Design“ parodą Venecijoje. Buvo siūlyta kurti darbus tapatybės tema. Norėjau apie tai kalbėti audimu. Instaliaciją „Gijos kelionė“ („Journey of the Thread“) sudarė 4 metrų ilgio į viršų ištempti siūlai, primenantys instrumento stygas. Vienoje pusėje lietuviško ornamento ženklai – trys šiaurinės žvaigždės (mama, sesuo, aš) simbolizavo kelionę, o kitoje – arabiškas *Al Sharjharat* vaizdavo tris palmes, išgyvenimą, gyvybės medžio ornamentus (dvi mano dukros ir aš). Stygose suverti karoliukai kalbėjo lyg maldos. Lietuviškos dalies raudonieji priminė spanguoles, o arabiškieji – juodi, oranžiniai, indigo – moters abajos, šafrano ir augalo spalvas. Turėjau daug informacijos apie lietuviškus audimo raštus ir jų reikšmes, bet nieko nežinojau apie arabiškus audimus. Pradėjau ieškoti. Mažai ką suradau. Susipažinau su „Al Ghadeer Craft“ amatų centro žmonėmis. Per gana ilgą laiką susirinkau reikalingą informaciją, o su centro direktore susipažinau tik po Venecijos. Grįžusi nuvažiavau jiems parodyti savo Venecijos projekto ir nuo tada prasidėjo bendradarbiavimas, idėjos virsmas į realų kūrinį. Supratau, kiek tai svarbu. Tikėjau, kad tai, ką darau, yra netikėta jungtis mene. Lyg įžengiu į naująjį kultūrų pasaulį ir esu to pradžia. Manau, po manęs bus daug tęsinių.



Loreta Bilinskaite-Monie, performanso „Al Sadu“ fragmentas, rodytas „Louvre Abu Dhabi“

„Al Sadu“ performanse audimo raštą perkeliau į šokį. Ši mintis buvo labai natūrali. Galbūt ji atėjo iš lietuvių dainų šventės? Idėja tapo veiksmu ten, kur aš gyvenu, kitoje kultūroje. Vėlgį dviejų kultūrų suvedimas. Man yra nuostabu, kad arabai priėmė performansą su nuostaba ir jį labai gerai įvertino. Šokis suartino dvi kartas, močiutės ir jaunas atlikėjas. Jos ritmingai judėjo, jų figūros vizualiai dėliojo geometrinius ornamentus. Vaizdas priminė vaikystės kaleidoskopą. Muzikos takelyje skambėjo beduinės Umm Nassar balsas, tylus autentiškas niūniavimas verpiant ožkos plaukų siūlus, girdint verpstės garsą, atsitrenkiant jai į auksinį rankos žiedą. Girdimą taktą ir niūniavimą įrašėme kartu su mano vyru Julien Monie, kuris sukūrė garso kompoziciją. Būti ir matyti šį performansą „Louvre Abu Dhabi“ buvo svajonė, kuri pildėsi Nacionalinės JAE dienos šventėje. Šia proga performansą rodžiau keturias dienas po keturis kartus. Sulaukėme daugiau nei 3000 žiūrovų, televizijos, žurnalistų, diplomatų. Atvyko pasveikinti Lietuvos ambasadorius Edminas Bagdonas. Svečių būryje buvo hipopo žvaigždė Kasseem Dean – Swizz Beatz. Jo į instagramą įkeltas performanso vaizdas buvo pamėgtas daugiau nei 89 000 kartų.

Ar sunku JAE kurti ir būti nevaržomai vizualiniuose sprendimuose? Kaip jautiesi tradicinės arabų kultūros estetikos ir prasių lauke?

Taip, tai faktas, kad jų kultūra turi rėmus ir tik tuose rėmuose gali kurti. Bet labai įdomu, kad tuose rėmuose suradau begalybę... Matau tą lauką kaip savitą pasaulį ir tame pasaulyje kuriu. Nematau jame suvaržymų, tik kitas sąlygas. Ir Lietuva – kitas pasaulis ir kitos sąlygos. Tie du pasauliai keistai panašūs vienas į kitą. Esu tarp jų. Tarp pasaulių – neutralioje zonoje. Galbūt tai ir yra zona, kurioje menas laisvas.

Mene dalyvauja idėja, technologijos ir amatas. Tavo kūriniuose amatas labai svarbus

idėjų prasme. Kokias mintis, kokius jautimus sukelia siuvinėjimas?

Siuvinėjimo technika labai svarbi mano darbuose. Kodėl ją pradėjau naudoti? Tikrai dėl to, kad mama turėjo begalę darbų, išsiuvinėtų Si-bire. Jie man paliko didžiulį įspūdį. Jie man tiesiog brangūs. Rankdarbiai man kalba apie tą jos gyvenimo laiką, apie meilę savo kraštui, jo brangumą. Jų įkvėpta aš darau darbus apie savo gyvenimą, kur aš gyvenu, ir tai pasakoju siuvinėdama. Tai niekaip nesusiję su feminizmu, tai susiję su laiku, su ilgesiu ir su emociniu brangumu. Tai yra išgyvenimas. Siuvinėjimas reikalauja daug kantrybės, ramybės ir to momento, kur esi, laiko... Mes turime labai mažai laiko gyvenime. Mano visuose darbuose yra užšaldytas akimirkų laikas, taip aš ištempiu savo laiką. Aš jį tiesiog prailginu. Siuvinėjimas turi išliekamąją vertę. Tarsi sudievinamas objektas – viena iš brangiausių technikų, kuri gali išlikti. Mūsų skaitmeninis pasaulis yra trumpalaikis, viskas daroma tarsi išsinešimui (*take away*). Aš esu prieš tai.

Vis pasirodai ir Lietuvos kontekste. 2003 m. ŠMC vyko jaunųjų lietuvių ir latvių menininkų projektas „2SHOW“, kartu su Žilvinu Landzbergu, Mindaugu Lukošaičiu, Agne Jonkute, Juozu Laiviu dalyvavai ir tu. 2008 m. Berlyne parodoje „Placebo“ – su Egle Rakauskaite, Akvile Anglickaite ir kt. Kaip tave ir kūrybą veikia grįžimai?

Mano visa kūryba yra Lietuvos, Vilniaus, Antavilių, Svėdasų miestelio, mano kaimo, visų kaimynų ir pažįstamų žmonių mišinys. Gimtinė yra labai svarbi mano kūryboje. Iš jos teka visos idėjos upėmis. Tai yra visko pradžia. Kad ir kur būčiau, atspindžiu ir supinu atradimus kartu. Mano menas yra apie kultūrą be jokių sienų, tai yra laisva erdvė, kurioje gali būti.

Antaviliai ir Antavilių senelių namai – tai vieta, kur augau ir praleidau daugiausiai laiko. Aš dalyvaudavau senelių namų teatre, ten visada vaidinau ir turbūt iš ten atėjo mano meilė performansui. Mano

mama dirbo senelių namų direktoriaus pavaduotoja. Mes gyvenome netoliese. Būdama penkerių, mamai liepus, linksmindavau užmirštuosius. Man buvo svarbu jiems patikti. Jiems šokdavau ir vaidindavau. Žinojau praktiškai visus senelių vardus. Galbūt jau tada buvau menininkė, tik to nežinojau. Tai paveikė mane kaip vaiką, gal dėl to man patinka seni žmonės. Ir mano kūryba nėra elitui, ji yra tiesiog žmonėms.

Menininkai naudoja universalias medžiagas, pavyzdžiui, veidrodį. 2003 m. esi sukūrusi 6 kvadratinį metrų skulptūrą „Dubajaus svajonė“ („Dubai Dream“) su mozaikų menininke Jenjira Prasertsin. Ku-pranugario figūra dengta rankomis pjaustytais veidrodžio gabalėliais. Jų sulipo 15000. O dirbote daugiau nei 800 valandų. Ar menininkai artėja ir panašėja vieni į kitus nepriklausomai nuo kultūrinės terpės? Ką dabar atrandi lietuvių menininkų kūryboje, pasaulio galerijų parodose, muziejuose?

„Venice Design“ paroda, kurioje dalyvavau, vyko tuo pačiu laiku kaip ir Venecijos bienalė. Pamačiusi vos ne visų šalių paviljonus pajutau visišką depresiją, mirtį, visko galą... visai nebuvau įkvėpta. Aš manau, kad Lietuvos paviljonas laimėjo, nes jų idėja kalba tą patį, ką ir daugelis, tik pateikimas buvo nuostabiai gražus, labai šviesus, netikėtas, išradingas, nuostabus darbas.

Mane įkvėpė „Rupert“ centro Jonui Mekui skirta paroda „Leiskite man svajoti utopijas“. Videodarbe išgirsti žodžius „visa tai“ ir „visata“. Mekas leidžia sekmadienį vienas namuose, bet kalba, kad tuo pačiu metu jis yra su visais dabar, ir mes esame visi kartu. Menas – tai meditacija, tai kita dimensija, emocija, kelionė savyje ir per pasaulį. Aš kuriu dėl to, kad galiu svajoti ir būti toje svajonėje su visais kartu.

Daugiau apie menininkę www.loreta-art.com.

KALBINO EGLĖ KUCKAITĖ

Meno irgi buvo

Paroda „Rūšių atsiradimas: 90-ųjų DNR“ MO muziejuje

PAULINA PUKYTĖ

„Rūšių atsiradimas“ – geras pavadinimas parodai meno muziejuje apie paskutinį praėjusio amžiaus dešimtmetį, kuris taip pat yra ir pirmasis atkurtos nepriklausomybės dešimtmetis, – labai geras, tik gaila, kad pavadina ne visai tą.

Kviesti „netikrus“ kuratorius kuruoti parodų yra nors madinga ir rizikinga, bet vis tiek labai gera idėja, dažnai atnešanti netikėtų ir sėkmingų rezultatų. MO muziejus savo trečiai didžiajai parodai irgi taip surizikavo – pakvietė kuruoti meno (jei muziejus meno, tai ir parodos čia turbūt meno?) parodą grupę žinomų ir įdomių kultūros lauko veikėjų, puikių savo srities specialistų (Vaidas Jauniškis, Rimantas Kmita, Mantas Pelakauskas, Miglė Survilaitė, Aurimas Švedas, Tomas Vaiseta, Renata Valčik). Tik gaila, kad nė viena iš tų sričių nebuvo aptariamąjo laikotarpio menas, – tarp pakviestų kuratorių nebuvo netgi nė vieno to dešimtmečio meno lauko dalyvio, tai yra žmogaus, kuris apie jį ką nors žinotų tiesiogiai (nors visi juk dar gyvi).

Ir kas gi iš to išejo? Vizualus pasakojimas apie ryškų ir svarbų laikotarpį, kuris būtų labai tikęs Lietuvos nacionaliniam muziejui. Jei tiksliau: depresyvoka paroda apie gariūnmečio „bespredelą“, į kurią žiūrovai (taip, platesnė publika, ko MO ir sakosi siekiantys) kviečiami ne pažinti, o tik atpažinti... Parodoje jiems primenamas spekuliantų, sukčių, naujai iškeptų verslininkų, ufonautų, ekstrasensų, neformalų pilnas gyvenimas, pasaldintas tokiomis mielais pačių turėtais buities rakandais, drabužiais ir pasenusių technologijų egzemplioriais. Ar tik tiek tegalime pasakyti apie pirmojo savo atkurtos nepriklausomybės dešimtmečio kultūrą ir meną, kuris „irgi buvo“?

Tas trumpas, pašėlęs, nuostabus laikas, kai viskas buvo galima, – tai ne vien laukinis kapitalizmas ir gariūnai; tai buvo naujai įgytos meninės laisvės kupinas laikas. Taip, tuomet Lietuvoje atsirado naujos rūšys – naujos meno rūšys! Atsirado videomenas, garso menas, instaliacijos, performansai – kur, pavyzdžiui, nepamiršamos „Žalio lapo“ akcijos, kur performanso festivaliai? Nerimtas menas atėjo į galerijas, šiuolaikinis menas išėjo į viešąsias erdves – kur Algio Lankeio kuruoti projektai Vilniaus gatvėse ir apleistuose namuose? Atsirado įvietintas menas – kur Laimos Kreivytės, Roko Dovydeno ir Kosto Bogdano kuruota paroda miesto troleibusuose? Kur plačiai nuskambėjusi paroda menininkų butuose? O parduotuvių vitrinose? Kur alternatyvios mados festivalis Užupyje? Paminklo Zappai statymas

(puiki istorija su detektyvo elementais)? Galų gale kur menininkų roko grupė „Šūdai ir myžalai“? Ne, meno tada nenokautavo kičas, kaip teigiama parodos anotacijoje (kičas visada sėkmingai stelbė meną), atvirkščiai – tada menas absorbavo, apropijavo, o kartu ir kritikavo kičą, užuot nuo jo atsiribojęs, kaip anksčiau. Be to, tada atsirado nepriklausomos galerijos ir pačių menininkų organizuojamos parodinės erdvės. Vienos iš jų dar tą patį dešimtmetį virto komercinėmis, kitos užsidarė, radosi naujos. Atsirado ŠMC! Sorosas, galų gale. Kur visi tie Lietuvoje tuomet visiška nauji, tolesnę meno raidą reikšmingai paveikę (kai kurie dabar jau ir nunykę) procesai šioje parodoje?

Gaila, kad parodos kuratoriams to laiko meniniai reiškiniai, tendencijos, judėjimai nepasirodė svarbūs – ne tokie svarbūs, kaip serialas „Giminės“ ir džinsų garinimas. Jie tiesiog ištraukė iš saugyklų pavienius meno kūrinius ir jais pailus-travo (papuošė) etnografinę parodą, tarsi teigdami (užuot paprieštaravę šiam populiariam manymui), kad menas tik atkartoja, iliustruoja, seka gyvenimą, tačiau niekam nesipriešina, nieko naujo neatranda, nieko naujo nepasako (tai ne pačių kūrinių, o jų pateikimo problema – geriausiai prieš ją atsilauko, ko gero, Dainiaus Liškevičiaus instaliacija ir videoperformansas). Šitaip, pavyzdžiui, šalia dekoracijos apie muitines atsirado kukliai prišlietas Gedimino Urbono akmeninis lagaminas. Į temą! Tiesa, jis ne iš 10-ojo, o iš 9-ojo dešimtmečio, bet nieko, svarbu, kad tinka.

Beje, parodoje nemažai meno kūrinių ir iš kitų laikotarpių (atstovaujami ir 9-asis praėjusio, ir 1-asis bei 2-asis šio amžiaus dešimtmečiai, nors parodos anotacijoje kažkodėl kalbama tik apie 10-ojo dešimtmečio MO kolekciją). Tai nėra blogai – kaip tik labai įdomu, kaip 90-tiniai įtakoję vėlesnių metų kūrinius, kaip



Expozicijos fragmentas

menininkai komentuoja, kritiškai analizuoja būtent tą laiką. Apie tai, pavyzdžiui, Severijos Inčirauskaitės-Kriaunevičienės „Rožėm klotas kelias“ (2008. Išsiuvinėtas tikras golfiukas „niauktais“ langais), bet kam tuomet čia pat parodoje „užmušti“ jį kitu automobiliu, kuris nėra nei meno kūrinys, nei autentiškas artefaktas, o tiesiog dekoracija? Kad nepamirštume, kaip atrodė Gariūnų turgus su „kalgotkėm“ ant kapoto ir krūva languotų „tašių“? Bet kaip tuomet tai platesniajai publikai, kurią MO nori pritraukti prie meno, susigaudyti, kur čia menas, o kur ne menas, kur čia menas iš tada, o kur apie tada, ir kodėl čia staiga 2012 metai, o ne 1990 (tokį žiūrovo komentarą girdėjau prie Aurelios Maknytės šiaip, beje, puikaus kūrinio „Videonuoma“ iš „Eliksyro“ kasečių).

Keista, kad tiek dėmesio skyrus įspūdingoms dekoracijoms, reprezentuojančioms „Tvipyksą“ (ne Lietuvos nuopelnas) ir Gariūnus, sukrovus į tokią milžinišką kaugę nieko daugiau nereiškiančias turgines „tašes“, garsieji (jau sunaikinti)

„Jungtinių pajėgų“ architektų interjerai, pavyzdžiui, pristatomi vos keliomis mažomis nuotraukomis, paklijuotomis ant kartono (ir pora kėdžių). Dar keisčiau, kad tik visai netyčia feisbuke pastebėjau (gerokai prieš apsilankydama parodoje), jog vienoje iš tų nuotraukų – mano kūrinys, specialiai vienam interjerui sukurta minkštoji skulptūra. Parodos rengėjams neatrodė reikalinga ne tik man apie tai pranešti, bet ir pateikti prie mano kūrinio atvaizdo mano pavardės (pasiskundus vėliau ištaisyta), nors kituose eksponatuose itin uoliai pasistengta įvardinti kažkokius neva svarbius to meto verslininkus (kodėl mums turi rūpėti įamžinti sukčių ir banditų pavardes?) – mafiozų istorijos net ir meno muziejuje, atrodo, yra svarbesnės už menininkų istorijas (nors pastarųjų juk irgi būta, ir dar kokių).

Suprantama, kad MO muziejus parodose pirmiausia siekia parodyti savo kolekcijoje turimus kūrinius. Kūrinių pateikimas to meto kasdienio gyvenimo kontekste gali

būti labai įdomus ėjimas, bet parodyti juos tuometinių meno procesų kontekste, papasakoti meno istorijas, mano manymu, būtų buvę ne mažiau svarbu, taip pat ir meno edukacijos prasme – kad parodos lankytojai ne tik prisimintų, kaip gyveno, bet ir sužinotų apie tą laiką ką nors naujo. Jei iš to laikotarpio muziejus nedaug ką turi, ar negalima buvo keletą kūrinių pasiskolinti? Jeigu jų nebėra – atkurti? Jei tai neįmanoma – eksponuoti jų dokumentaciją ar tiesiog aprašyti? Galbūt tuomet būtų paaiškėję, kad kai kurie svarbūs 10-ojo dešimtmečio kūriniai dar nėra įsigyti? Gal tai paskatintų muziejus ir kolekcininkus juos nupirkti ir taip išsaugoti, kol jie visiškai nepradingo?

Šių metų „Vilniaus lapų“ festivalyje, pokalbyje su Tomu Venclova ir Aurimu Švedu, istorikas Timothy Snyderis nubrėžė skirtį tarp atminties ir istorijos: atmintis – tai politinis projektas, istorija – intelektualinis. O Tomas Venclova kalbėjo apie būtinybę istorijos rašyme atsiriboti nuo emocijų. Atrodo, kad šioje parodoje kaip tik buvo kiek per daug užsižiasta prisiminimais... Gali būti, kad koją šiai „suneštinei“ parodai pakišo dar ir tai, kad čia, regis, nebuvo vieno pagrindinio kuratoriaus, kuris būtų nulėmęs jos turinį. Susidaro įspūdis, kad visus conceptualius sprendimus kuratoriai tiesiog atidavė į parodos architektų (Renata Valčik, Joris Šykovas) rankas.

Belieka tikėtis, kad tiek daug lėmę 10-ojo dešimtmečio Lietuvos meniniai reiškiniai, apie kuriuos jau sunku rasti straipsnių internetinėse duomenų bazėse, kada nors bus pristatyti kitoje parodoje, įkontekstinti savame laike, tačiau neužgožti buitinių ir popsinių reikalų; parodoje, kurioje gyvenimas bus fonas menui, o ne atvirkščiai.

Paroda veikia iki vasario 23 d.



Expozicijos fragmentas

N.TUKAJ NUOTRAUKOS

Stiprios moterys, daug įtampos ir tęsinių

Ko laukti 2020-aisiais?

Holivudas šiemet vėl žada daug filmų tęsinių bei komiksų ekranizacijų. Europos kine ryškesnių permainų taip pat nematyti, bet aki-vaizdu, kad bus daug filmų apie stiprias moteris. Matyt, neatsitiktinai astrologai sako, kad šiemet prasidės perėjimas iš patriarchato į matriarchatą. Bent jau Holivudas, ko gero, pradeda tuo tikėti. Būsimame repertuare galima rasti ir filmų, kurie jau dabar žadina smalsumą. Žinoma, dalis vertingesnių, kaip visada, atsidurs tik kino festivalių programose.

Viena pirmųjų šių metų premjerų – Gretos Gerwig „Mažosios moterys“ („Little Women“). Tai jau aštuntoji 1868 m. Louisos May Alcott parašyto romano ekranizacija (beje, lietuviškai „Mažosios moterys“ pasirodė 2013 m.). Filmas pasakoja apie keturias seseris, jų brenimą ir pirmąją meilę. Merginos gyvena Naujojoje Anglijoje pilietinio karo metais. Seserys skirtingos: Megė romantiška, Džo tiesmuka ir atvira, Betė tylenė, o Eimi labai patraukli. „Lady Bird“ autorei pavyko pakviesti į filmą daug žvaigždžių: vaidina Saoirse Ronan, Emma Watson, Florence Pugh, Eliza Scanlen, Laura Dern, Meryl Streep.

„Stalino mirties“ režisierius Armando Iannucci į ekraną perkėlė kitą klasikinį romaną – iš dalies autobiografinį Charleso Dickenso „Deividą Koperfeldą“. Filmas vadinasi „The Personal History of David Copperfield“, o pagrindinius vaidmenis jame sukūrė Devas Patelis ir Benas Whishaw. Tai muzikinė komedija, kupina netikėtų sugrįžimų į praeitį bei laisvos laiko ir erdvės traktuotės. Britų imperijos centras – XIX a. Londonas – filme spindi visų rasių spalvomis.

Šio filmo pasirodymo data – greičiausiai gegužė, užtat visi žino, kad nauji Džeimso Bondo nuotyčiai „Mirtis palauks“ („No Time to Die“) į Lietuvą atkeliaus balandžio 10 d., prieš pat Velykas. Tai bus paskutinis Danielio Craigo pasirodymas Bondo vaidmeniu. Kai ši žinia buvo paskelbta, pasigirdo daugybė spekuliacijų, kad netrukus agentu 007 taps moteris. Kol kas apie Cary Joji Fukunagos režisuotą filmą žinoma nedaug: Bondo priešą vaidina Rami Malekas („Bohemijos rapsodija“), o į poilsį pasitraukusio Bondo atostogas Jamaikoje nutraukia seno draugo iš CŽV prašymas rasti pagrobtą mokslininką. Filme taip pat vaidina Léa Seydoux, Ralphas Fiennesas, Naomie Harris ir Ana de Armas.

Nuo vasario 7 d. kino teatruose bus rodomas kinų režisierės Cathy Yan filmas „Birds of Prey“, kurio heroje tapo iš komiksų atėjusi Harli Kvin (Margot Robbie). Išsiskyrusi su Džokeriu, Kvin prisidės prie kitų superdidvyrių ir Gotame susiklausu niekingu nusikaltėliu (Ewan



„Benedetta“



„Vestside istorijos“

McGregor), kad išgelbėtų jauną merginą.

Kitą filmą apie populiariosios kultūros didvyrę – Patty Jenkins „Nuostabiąją moterį 1984“ („Wonder Woman 1984“) – Lietuvoje pradės rodyti birželio 5 dieną. Šįkart komiksų herojė, kurią vėl vaidina Gal Gadot, iš Pirmojo pasaulinio karo apkasų persikels į 1984-uosius, Šaltojo karo laikus. Diana Prins, vis dar besiilginti per karą žuvusio mylimojo Styvo, susiduria su archeologe Barbara En Minerva. Įtakingas verslininkas Maksvelas Lordas rado magišką artefaktą, kuris pavertė Minervą pabaisa Geparda. Beje, Jenkins jau pradėjo kurti trečią filmą apie Nuostabiąją moterį.

Lauren Redniss komikso pagrindu sukurtas ir filmas „Radioactive“. Tai pasakojimas apie mokslininkę, dukart Nobelio premijos laureatę Marią Skłodowską-Curie, ją vaidina Rosamund Pike. Filme rodomas mokslininkės gyvenimas nuo tada, kai ji atvyko į Prancūziją, ir jos meilės su Pierre'u Curie istorija. Režisierė Marjane Satrapi išgarsėjo kito komikso „Persepolis“ ekranizacija.

Kitokią moters istoriją parodys Leigh Whannello trileris „Nematomas žmogus“ („The Invisible Man“). Sesilija Koks naktį pabėga nuo savo turtingo sužadėtinio. Jis – talentingas mokslininkas, bet kartu žiaurus sociopatas. Sesilija prisiglaudžia pas seserį. Netrukus ji sužino, kad sužadėtinis nusižudė ir paliko jai turtus. Tačiau Sesilija pradeda abejoti, ar jis tikrai miręs. Jai atrodo, kad kažkas nematomas nuolat ją seka. O gal taip tik atrodo?

Pagrindinį vaidmenį filme, kuris pasirodys kovo 3 d., sukūrė Elisabeth Moss.

Naujo Joe Wrighto („Ana Karenina“) filmo „Moteris lange“ („The Woman in the Window“) herojė Ana (Amy Adams) yra vaikų psichologė. Ji serga agorafobija, todėl didesnę laiko dalį praleidžia namie žiūrėdama senus filmus ir šnipinėdama kaimynus. Ji susidraugauja su name priešais įsikūrusia Džeine. Anos gyvenimas pasikeičia, kai kartą pro langą ji pamato tai, ko neturėjo matyti, ir pradeda įtarti, kad kaimynas prisidėjo prie Džeinės dingimo. „Moteryje lange“ taip pat vaidina Gary Oldmanas, Jennifer Jason Leigh, Julianne Moore. Ši „moteriška“ Alfredo Hitchcocko „Lango į kiemą“ versija turėtų pasirodyti pavasarį.

Po „Ji“ („Elle“) sėkmės aštuoniasdešimt vienerių Paulas Verhoevenas vėl sukūrė prancūzišką filmą. „Benedettos“ pagrindas – Judith C. Brown knyga „Vienuolės lesbietės gyvenimas Italijoje Renesanso laikais“ („Immodest Acts: The Life of a Lesbian Nun in Renaissance Italy (Studies in the History of Sexuality)“), pasakojanti abatės Benedettos Carlini istoriją. Pagrindinė filmo herojė būdama devynerių pateko į vienuolyną, trisdešimties tapo abate, bet jos vizijos ir pasakojimai atvedė ją į teisimą, nes ji buvo apkaltinta meilės ryšiais su kitomis vienuolėmis. XV a. pabaigoje byla sudrumstė maro apimtos Toskanos gyvenimą. Pagrindinį vaidmenį filme sukūrė Virginie Efira, dažniau matyta romantinėse komedijose.

Prieš kelerius metus nuskambėjusio Johno Krasinski trilerio „Tylos zona“ tęsinys pasirodys kovo 27 dieną. Regis, Ebotų šeima liko gyva, ji mokosi gyventi be tėvo ir įsisavinti naujas teritorijas. Bet jos ir toliau laukia išbandymai, nes į garsą reaguojančios pabaisos neišnyko. Beje, kalbama, kad „Tylos zona 2“ pagaliau paaiškins, iš kur jos atsirado Žemėje. Filme pamatysime Emily Blunt, Cillianą Murphy, Noah Jupe.

„Kino pavasaris“, kuris šiemet vyks kovo 19 – balandžio 2 d., žada rodyti tris labiausiai aptarinėjamus 2019 m. lenkų filmus. „Oskarui“ pristatytas Jano Komazos „Kristaus kūno ir kraujo šventė“ („Boże Ciało“) pasakoja apie jauną nusikaltėlį, kuris atlikdamas bausmę susižavėjo kunigyste, o atvykęs į mažą miestelį palaikomas kunigu ir tampa svarbių įvykių katalizatoriumi.

Bartoszo Kruhliko debiutas „Supernova“ – lyg įtemptas reportažas iš trumpos provincijos keliuko atkarpos, kurioje sostinės elito atstovas suvažinėjo moterį ir du jos vaikus. Čia susirinkę policininkai, aukų artimieji ir kaimynai, žinias klaidos atstovai kiekvienas savaip išgyvena kraštutinę situaciją. Tačiau filmo pabaigoje nuskamba filosofinis klausimas apie atsitiktinumo vietą žmogaus gyvenime.

Xawery Żuławskio „Paukščių kalba“ („Mowa ptaków“) – tai ir pagarbos duoklė filmo scenarijaus autoriui bei režisieriui Andrzejui Żuławskui, ir negailestingas šiuolaikinės Lenkijos portretas. Filmą herojai – trys broliai: literatūros mokytojas, kompozitorius ir dailininkas, nepritampantys prie „gerosios permainos“ valstybės tikrovės, kur kultūra, išsilavinimas, mokėjimas analizuoti istoriją niekam neberekalingi.

Reikia viltis, kad kuris nors festivalis parodys naujausią, Čekijoje kurtą bendros čekų, airių ir lenkų gamybos Agnieszkos Holland filmą „Šarlatanas“ („Szarlatan“) apie praėjusiame amžiuje Čekijoje populiarią Janą Mikolášeką, kuris 3–6-ajame dešimtmetyje iš šlapimo mėginio nustatydavo diagnozę ir gydė pacientus žolių mišiniais. Mikolášekas sugebėjo prisitaikyti prie visų valdžių: gydė ir aukštus nacių karininkus, ir komunistų nomenklatūrą. Čekijoje jį žino kiekvienas.

Rudenį, greičiausiai lapkričio pabaigoje, ekranuose pasirodys naujas „Kopos“ („Dune“) variantas. Šįkart Franko Herberto mokslinės fantastikos epopėją apie Arakiso planetą, kurios dykumose gyvena milžiniški smėlio sliekai ir kur išgaunama brangiausia visatoje medžiaga, nes ji leidžia keliauti tarp žvaigždžių, ekranizavo kanadietis Denis Villeneuve'as. Jo „Kopą“ sudarys du filmai. Vaidina daug garsių aktorių: Timothée Chalamet,

Oscaras Isaacas, Rebecca Ferguson, Stellanas Skarsgårdas, Javieras Bardemas, Charlotte Rampling, Joshas Brolinas. „Kopą“ jau bandė ekranizuoti Alejandro Jodorowsky (1974), 1984 m. knygos ėmėsi Davidas Lynchas, o 2000-aisiais pasirodė mini serialas.

Prieš Naujuosius ekranus pasieks ir kitas naujas garsaus filmo variantas: Stevenas Spielbergas sukūrė vieno geriausių visų laikų miuziklą – 1962 m. sukurto ir dešimčia „Oskarų“ apdovanotos „Vestside istorijos“ („West Side Story“) – perdirbinį. Anonsuose rašoma, kad Spielbergas sušiuolaikino Jeromė Robbinso ir Roberto Wise'o pasakojimą, nors siužetas paprastas – tai Romeo ir Džuljetos istorija. Muziką parašė Davidas Newmanas, su kuriuo režisierius bendradarbiavo filme „Ateivis“ („E.T.“).

Muzikinį filmą sukūrė po aštuonerių metų pertraukos į didžiuosius ekranus grįžtantis Leos Caraxas. Jo „Annette“ – tai muzikinė komedija, kurios veiksmas rutuliojasi Holivude, o veikia yra komiko ir operos dainininkės duktė, apdovanota ypatingu talentu. Filmą dainas sukūrė grupė „Sparks“, tėvus vaidina Adamas Driveris ir Marion Cotillard. Filmą premjera numatoma gegužę Kanuose.

Metų pabaigoje numatoma Danilos Kozlovskio filmo „Černobylis. Bedugnė“ („Černobyl. Bezdna“) premjera. Kozlovskis pats vaidina pagrindinį veikėją Aleksejų, kuris savanoriškai važiuoja į Černobylių likviduoti avarijos, nes nori gauti butą Kryme ir užkariauti mylimos kirpėjos širdį. Kita Rusijoje pagaminta drama – Aleksejaus Nužno „Ugnis“ („Ogon“) – pasakoja apie ugniagesius ir gelbėtojus. Filme vaidina populiarius rusų aktoriai Konstantinas Chabenskis, Andrejus Smoliakovas, Irina Gorbaciova.

Wesas Andersonas filmo „Prancūzų dispečeris“ („The French Dispatch“) veiksmą perkėlė į Prancūziją ir dalį filmo taip pat kūrė ten. Veiksmas vyksta išgalvotame miestelyje ir pasakoja apie amerikiečių žurnalistų kasdienybę 6-ojo dešimtmečio Prancūzijoje. Filme pamatysime Billą Murray'ų, Frances McDormand, Tildą Swinton, Benicio Del Toro, Jeffrey Wrightą, Timothée Chalamet, Léa Seydoux ir Mathieu Amalricą. Premjeros data dar nenurodyta, nors šis filmas – tarp pačių laukiamiausių. Prie tokių galima priskirti ir Sofios Coppolos „On the Rocks“ – pasakojimą apie jauną moterį (Rashida Jones), bandančią užmegzti ryšį su savo ekstravagantišku tėvu (Bill Murray), ir jų kelionę į Niujorką.

PARENGĖ Ž. P.

„Babetės puotos“ istorijos

Gabrielio Axelio filmas Kino klasikos vakaruose „Skalvijoje“

Sausį „Skalvijos“ Kino klasikos vakaruose dar galima pamatyti danų režisieriaus Gabrielio Axelio filmą „Babetės puota“ („Babettes gæstebud“, 1987) – vieną mįslingiausių praėjusio amžiaus pabaigos filmų. Mįslingiausių, nes vos tik pabandžius filmą analizuoti iškart atsiveria keli interpretacijos, suvokimo sluoksniai. Tarp jų ir religinis, juk neatsitiktinai popiežius Pranciškus „Babetės puotą“ yra pavadinęs mėgstamiausiu filmu ir sakęs, kad tai vienas geriausių pasisakymų apie tikėjimą. 1988 m. filmas buvo apdovanotas „Oskaru“. Tada ir prasidėjo iki šiol nesibaigianti jo kelionė. Dabar, kai nuo kulinariinių laidų ir leidinių apie maisto gaminimą jau nebeįmanoma pasislėpti, siūlome prisiminti kitaip į maistą siūlančią pažvelgti melancholišką „Babetės puotą“ – filmą apie protestantų etikos ir katalikiškos ceremonijos susidūrimą.

„Babetės puota“ – tai Karen Blixen apsakymo ekranizacija. Jo veiksmas nukelia į XIX a. Daniją, Jutlandijos salos protestantų kaimelį. Čia gyvena dvi pastoriaus dukterys Filipa ir Martina. Visą gyvenimą jos padeda kitiems ir meldžiasi. Nors yra sužavėjusios ir Paryžiaus operos tenorą, ir švedų karininką, pastoriaus dukterys atsisakė meilės, šeimos, gyvena kartu ir saugo tėvo atminimą. Vieną dieną jų namuose pasirodo pabėgėlė iš Prancūzijos Babetė (prancūzų Naujosios bangos žvaigždė Stéphane Audran). Per revoliuciją Paryžiuje jos vyrą ir sūnų nužudė komunarai, tad ji prarado bet kokią viltį ir tikisi, kad čia pagaliau pasijus saugi. Katalikė Babetė, gera virėja, lieka tarnauti pastoriaus namuose. Ji taip moka derėtis turguje ir taupyti, kad seserys net pradeda geriau gyventi. Po keturiolikos metų Babetė loterijoje laimi didžiulę sumą pinigų ir nusprendžia ją išleisti prabangiai vakarienei, taip paminint šimtąsias pastoriaus gimimo metines. Nepaisant asketiško gyvenimo įpročių ir neigiamo nusiteikimo, galiausiai

puotos dalyviai mėgaujasi Babetės pagamintais valgiais, nors visą gyvenimą kartojo pastoriaus žodžius: „Nesvarbu, ką žmogus valgo, juk jis valgo tiesiog kad gyventų.“

Virtuvė

Skandinavijos virtuvė, kuri ir mūsų geografinėse platumose turi gerbėjų, filme rodoma kari-katūriškai. Ji tarsi išbando žmogaus atsparumą: vietos gyventojai taip nori būti šventi, kad bijo net gurkšnio vyno. Babetės motyvas filme skamba aiškiai: „Duokite man šansą pagaminti jums geriausia, ką moku.“ Ji daug metų praleido gamindama beskonius patiekalus, bet nepamiršo, kad maistas turi turėti skonį, o gyvenimą apibūdina ne tik teisingi poelgiai ir maldos, bet ir gražūs gestai. Tačiau pasirengimas puotai kelia grėsmę asketiškam seserų gyvenimui, todėl jos nusprendžia, kad liks abejingos – nekomentuos ir negirs patiekalų. Galiausiai prie stalo sės dvylika svečių.

Kartu su pasirengimu puotai iki tol įvairių pilkos, žydros ir juodos atspalvių filmas pradeda atgyti, atsiranda ryškios spalvos: raudonas vynas, violetinės figos, auksiniai ananasai, švyti variniai indai, sidabras, porcelianas, stiklas. Axelis ne tik kuria įtaigų kulinarijos meno įvaizdį, bet ir rodo serviravimo kultūrą. Ant stalo – klasikinis Limožo manufaktūros „Haviland“ servizas „Imperatrice Eugenie“, kuris buvo sukurtas Napoleono III žmonai. Lėkštes puošia kuklios kvaputės, simbolizuojančios asketiškumą, kuklumą, jausmų subtilumą.

Babetės puota susideda iš septynių patiekalų, vyno, šampano. Prancūzų virtuvės žinovai tvirtina, kad valgiaraštis – lyg Napoleono III laikų virtuvės nekrologas. Tuos patiekalus Babetė gamino būdama Paryžiaus restorano „Café Anglais“ virtuvės šefė. Puota prasideda vėžlio sriuba su ispaniško chereso aperityvu. Po sriubos – karštas užkandis: blynėliai „Demidoff“ iš grikių miltų su ikrais ir riebia grietine.

Tada – trisdešimt metų išlaikytas „Veuve Cliquot“, nors sėdintieji prie stalo ir nenutuokia, kokia šio puotojančio vyno kaina. Pats sudėtingiausias ir rafinuočiausias patiekalas „Cailles en sarcophage“ („Putpelės sarkofage“). Tai putpelės, įdarytos žąsų kepenėlėmis ir triufliais, užkeptos sluosniuota tešla. Po to svečiai paragaus cikorių salotų ir romo pyrago, dar bus tradicinė prancūziška lėkštė su sūriais, kava su konjaku. Svečiai taip ir nesupras, kad tai ne magiški valgiai, o europietiški delikatesai, juo labiau nesužinos, kiek tai kainavo Babetei ir ką tai pasako apie moterį, kuri šalia jų gyveno daugiau nei dešimt metų. Tik kadaise Martinai simpatizavęs generolas sugebės įvertinti tobulai parinktus vynus.

Todėl filmas – ne tik pasakojimas apie prancūzų virtuvės meistrę, kurią sumalė istorijos mėsma, bet ir atnašavimo istorija. Vėl nuskurdusi Babetė pasakys pastoriaus dukterims: „Tai padariau ne tik dėl jūsų.“ Regis, ji labiau bijo prarasti pagarbą sau, nei visą gyvenimą likti neturtinga ir priklausoma nuo kitų.

Metaforos

Nors filmo pradžioje pasirodantys džiovinamų žuvų vaizdai pabrėžia ne tik kuklų maistą, bet ir evangeliškas prasmes, su paprastumu siejamą dvasingumą. „Babetės puotos“ eiga verčia tuo suabejoti: askezė ar net kulinarinis primityvumas (kaimelio gyventojų pamėgta žuvies sriuba) filme tampa apsimestinio, tariamo religingumo simboliu. Akivaizdu, kad po kaimelio gyventojų išorinėmis religingumo formomis ir paprastais papročiais (turint mintyje net ir pastorių) slėpi egoizmas ir dvasinė tuštuma. Situaciją pakeis Babetė, nes tai, ką ji siūlo susirinkusiems prie puotos stalo, yra dovana jiems.

Valgymas, maistas „Babetės puotoje“ siejasi su buvimu, Babetė sukuria permainą: iki tol tarpusavyje susipykę, vieni kitų nekenčiantys puotos svečiai, paveikti Babetės dovanos, tampa geresniais žmonėmis, atleidžia vieni kitiems kaltes ir nuodėmes. Apmirusios be meilės sielos vėl atgyja, bet ne dėl žodžių – religinių pamokymų ir pan., o per maistą – tai, kas galbūt yra kūniškiausia. Tačiau Babetė nesididžiuoja tuo, ką nuveikė, juolab kad ir kaimiečiai nelabai supranta, ką patyrė. Gal tik vienintelis generolas staiga po daugelio metų pagaliau suvokia savo gyvenimo prasmę. Dovanotoja lieka šešėlyje, ir tik seserys paskutinėje filmo scenoje pasakys Babetei: „Danguje būsi didi menininkė, nes tokią tave sukūrė Dievas. Sužavėsi visus angelus.“

„Babetės puotą“ analizuojantys psichoanalitikai pastebi, kad visus



„Babetės puota“

filmo personažus sieja praradimo jausmas, tačiau apie tai nekalbama. Praeitį paliko atspaudą kiekvienam, bet jų būdas pabėgti nuo nevilties yra tylėjimas. Vis dėlto ne tik senos traumos kaltos, kad bendruomenė atrodo lyg mirusi. Žmonės vienija pastoriaus kultas ir religija juos slegia. Kai pastorius savo dukterims sako, kad vedybos – tai visai nesvarbu, taip lyg ir paneigiama bet kokio žmogiško artumo vertė. Taip praktikuojama religija atskiria bet kokius dvasingumo ir kūniškumo pasireiškimus. Tačiau šias dvi sritis jungiantys reiškiniai traukia žmones, bando įsibrauti į jų gyvenimą. Iš pradžių kaip meilės troškimas, paskui kaip giedojimas, vėliau kaip Babetės virtuvė.

Svarstant, kaip filme rodomas tikėjimas, negalima pamiršti jo funkcijos, įgalinančios išsigelbėjimą, išgyvenimą. Psichoanalitikai Wilfredas Bionas ir Donaldas W. Winnicottas teigė, kad tikėjimas – tai sugebėjimas toleruoti tai, ko nežinome, vientisumo pojūtis, kai nerimas virsta ramybe, alkis – pasisotinimu. Atsidavimas Dievui garantuoja išsilaisvinimą iš baimės, bet kartu siejasi ir su didžiuoliu pasiaukojimu. Tai Dievas, kurio dėka galima gyventi, bet kuris nieko nedovanoja. Aukojama yra jam. Filme tokį Dievą simbolizuoja pastorius, kuris neleido dukterims palikti jo namų ir gyventi savo gyvenimą. Todėl viltis ateina iš kitos pusės: Babetės menas leidžia

patikėti transformacija. Ragaudami jos kūrinius, bendruomenės nariai atsiskauna vienas į kitą. Tai įmanoma, nes Babetės talentas patenkina jų slaptus troškimus. Tačiau ar tikrai įvyko permaina? Kai Babetė išvyksta, seserys gamina tuos pačius valgius kaip ir anksčiau, tarsi nieko nebūtų įvykę.

Skandinavų kino tyrinėtojas Janas Olszewskis, kalbėdamas apie filmą, yra pabrėžęs, kad „paslaptis lieka tai, kas svarbiausia: kodėl Babetė nusprendė surengti puotą. Ar kad parodytų savo dėkingumą? Ar kad pasitikrintų savo profesionalumą? Filmas į tuos klausimus neatsako, palikdamas mums tik metaforišką užuominą, kurios lengva nepastebėti: prieš pateikdama seserims savo pasiūlymą, Babetė kurį laiką praleidžia ant kranto, sėdėdama ant aukštos uolos ir žiūrėdama į jūrą. Viena kadre toli virš bangų pasirodo paukštis. Greičiausiai žuvėdra. Bet gali būti ir balandis.“ Filmas atviras religinei interpretacijai, juk neatsitiktinai jo turinį kuria ir „Babetės puotoje“ skambančios giesmės. Tačiau aki-vaizdu, kad „Babetės puota“ – vienas tų kūrinių, kurie kiekvieną kartą skatina juos interpretuoti vis kitaip, tarsi iš naujo komentuotume tai, ką patiriame šią akimirką.

PARENGĖ K. R.



„Babetės puota“

Apie mitus

Krėsle prie televizoriaus

Paryžietė Mišelė yra kompiuterinių žaidimų bendrovės savininkė, turi puikų namą ir gražuolį katiną, geriausios draugės vyras – jos meilužis, o už žigolo susirengusi tekėti motina, buvęs vyras rašytojas ir netrukus tėvu tapsiantis bedarbis sūnus, regis, jos nelabai jaudina. Gal dažniau ji pagalvoja apie tėvą, žudiką maniaką, kuris jau keliasdešimt metų sėdi kalėjime ir vėl padavė prašymą išleisti į laisvę. Gyvenimas teka sava vaga, Mišelė mėgaujasi nepriklausomybe nuo visuomenės sąlygiškumų, bet vieną vakarą namuose pasirodo kaukėtas vyras ir ją išprievartauja. Policijai ji nepraneša – pradeda pati ieškoti prievartautojo, bet ne tam, kad šis sulauktų teisingumo.

Filmo „Ji“ („LRT Plius“, 16 d. 23 val.) režisierius yra Paulas Verhoevenas, kadaise sukūręs juodosios komedijos ir trilerio mišinį „Esminis instinktas“ ir taip pranešęs pasauliui apie intelektualių moterų keliamą grėsmę. Filme „Ji“ režisierius vėl neatsisakė sarkastiško požiūrio į buržuaziją ir šiuolaikines moteris, bet, sakyčiau, labiau į vyrus, kurių silpnumas, paviršutiniškumas ir kitokie jų nepuošiantys bruožai per kelis po „Esminio instinkto“ praėjusius dešimtmečius tik suvešėjo. Mizantropu dažnai pavadinamas Verhoevenas puikiai žino, kad žmonės yra bjaurūs, bet juk tai,

sakyčiau, normalu, nes apie tai jis kalba kiekviename savo filme. Jį erzina politkorektiškumas, jis ironiškai vertina feminizmą, bet ir tai normalu.

Kurdamas filmą „Ji“ režisierius turėjo ir idealią sąjungininkę, nes Mišelę įkūnijusi Isabelle Huppert pagrindinę filmo temą suvaidino tiesiog tobulai. Jos Mišelė – ir gražuolė, ir pabaisa. Auka ir budelis. Ji ir trapi, ir tarsi padaryta iš plieno lydinio. Rodydama savo herojės transformaciją, kurią perteikia lyg ir iškart nepastebimais gestais, žvilgsniais ar balso intonacija, aktorė priverčia ne tik nustebti, nors filmas ne vien apie Mišelę, bet ir apie šiuolaikinį pasaulį, kuriame jau niekas nebestebina. Bet šioje vietoje geriau prikąsiu liežuvį, kad neatimčiau žiūrėjimo malonumo arba malonumo trumpam pasijusti žmonių gyvenimą stebinčiu gražuoliu katinu. Beje, filmo veiksmas vyksta Kalėdų išvakarėse ir LRT praleido puikią progą per šventes nustebinti bent jau humoro jausmu.

Regis, to jausmo pristigo ir Gregui McLeanui, kurio 2017 m. filmas „Džiunglės“ (TV3, 15 d. 22 val.) paremtas tikra keliautojo iš Izraelio Yossi Ghinsbergo istorija. Filmo herojus, kurį vaidina Danielis Radcliffe’as, šiek tiek maištininkas, šiek tiek keistuolis, susižavi perspektyva atrasti dingusią indėnų

gentį. Kartu su draugais jis išvyksta į Bolivijos džungles, tačiau egzotiškus išpūdžius greit pakeičia pastangos išgyventi, kai dingsta mįslingas gidas, o draugai lieka akis į akį su laukine gamta. Yossi tris savaites klaidžioja džunglėse.

McLeanas – siaubo filmų kūrėjas, todėl nestebina režisieriaus noras kiekviename žingsnyje pabrėžti artėjančią siaubą, rodyti, kaip personažo kūnas ir protas pradeda irti. Labiau pavyksta parodyti kūno kančias (Radcliffe’as jas vaidina labai įtikinamai, pavyzdžiui, epizode, kai išsipjauna gyvą kirminą iš žaizdos), bet haliucinacijos ar prisiminimai „Džiunglėse“ įgyja kičo atspalvį.

Efektingą ir kinematografišką „Visuomenės priešų“ (LRT, 10 d. 22.50) pabaigą taip pat parašė gyvenimas: vienas garsiausių 4-ojo dešimtmečio amerikiečių gangsterių Johnas Dillingeris buvo nušautas 1934-ųjų liepos vakarą, kai išėjo iš Čikagos kino teatro „Biograph“, ką tik pasižiūrėjęs filmą, kuriame pagrindinį vaidmenį sukūrė Clarkas Gable’as. Režisieriui Michaelui Mannui, regis, nieko nereikėjo prikurti. Johnny Deppo Dilindžeris sėdi kino salėje ir akivaizdžiai susitapatina su Gable’o vaidinamu gangsteriu. Šis rengiasi mirti ir atsiveikina su mylima mergina, kurią vaidina Myrna Loy. Bet akivaizdu,



„Ji“

kad Dilindžeris mato ne ją, o kalėjime uždarytą mylimąją Bili (Marion Cotillard). Paskui bus gatvė. Sartatinis ženklas – degtuko liepsna. FTB agentų šūviai. Filmą užbaigs gyvenimas.

Filmas „Visuomenės priešai“ – bandymas prikelti dešimtmetį, kuriame galutinai įsitvirtino du iki šiol populiarūs mitai: kino žvaigždžių ir nusikaltėlių. Jie veikė vienas kitą. Neatsitiktinai vienoje filmo pradžios scenų FTB vadovas Huveris (Billy Crudup), negavęs reikiamo finansavimo, duoda nurodymą spaudos atstovui sustiprinti viešųjų ryšių kampaniją. Būtent spauda sukūrė E.J. Hooverio ir FTB, paskelbusių karą Amerikos nusikaltėliams, mitą. Viena jo sudeamųjų dalių tapo bankų plėšiko Johno Dillingerio, paskelbto „Visuomenės priešu Nr. 1“ gaudynės. Po kelerių metų Holivude ėmė rasti naujas žanras – filmai apie gangsterius. Vėliau iš jų išaugo ir *film noir*. Iš pradžių „visuomenės

priešai“ buvo filmų herojų prototipai, vėliau ir herojai. Dillingerį yra vaidinęs net Humphrey Bogartas, kitą „Visuomenės priešų“ personažą banditą, pramintą Baby-Face, – Jamesas Cagney. Žiūrint „Visuomenės priešus“ kartais vis dėlto sunku suprasti, kas Mannui svarbiau – autentiška istorija ar mitologija.

Lietuviai, pastebėjau, pirmenybę teikia mitams. Nesvarbu, apie ką jie būtų, kad ir apie visokias valentaites ar valstybės nuskriaustas vaikus mušančias mamas iš Kauno. Realiam gyvenime ir būtinai politikoje reikia rinktis, turėti požiūrį, mokėti jį apginti. O mitas iškart pateikia atsakymą. Klausydamasis politikų, ypač jų naujametinių linkėjimų tautai, vis dažniau prisimenu šuns Fafiko draugo Lapkino pastebėjimą: „Nepolitiška yra tik kojinė: ji nei kairė, nei dešinė.“

Jūsų –
JONAS ŪBIS

Gyvenimas supaprastintame pasaulyje

Nauji filmai – „Antroji aš“

ŽIVILĖ PIPINYTĖ

Maištingos, gyvenimo prasmės ieškančios Juliette Binoche herojės iš Leos Caraxo ar Krzysztofo Kieślowskio filmų, regis, liko praityje. Metai bėga ir aktorė vis dažniau vaidina brandaus amžiaus intelektualės, menininkės, kurioms iš rankų pradeda sprūsti viskas, kas anksčiau teikė prasmę ar malonumą. Kartais net gali pasirodyti, kad aktorė mėgaujasi stambiu planu ekrane rodomomis raukšlėmis, bet ji visada tiksliai ir aiškiai įvardija savo veikėjų nenorą susitaikyti su visuomenės joms primetamomis taisyklėmis, stereotipais ir laiko tėkme. Iš pirmo žvilgsnio tokia gali pasirodyti ir Kler iš Safy Nebbou filmo „Antroji aš“ („Celle que vous croyez“, Prancūzija, 2018). Jai penkiasdešimt, ji dėsto literatūrą, yra išsiskyrusi, augina du sūnus. Problema ta, kad Kler trokšta meilės, susižavėjusių žvilgsnių ir polėkio, tai yra visiems būti ne penkiasdešimtmetė, bet jaunasis meilužis Liudo (Guillaume Gouix)

leidžia suprasti, kad viso to nebus. Tik seksas, ir nieko daugiau.

Tada Kler nusprendžia jam atkeršyti. Feisbuke ji apsimeta Klara ir pradeda vilioti Liudo draugą, jauną fotografą Aleksą (medinis, nors prancūzų kino viltimi kažkieno pavadintas François Civilis). P aiškėja, kad tai ne taip ir sunku: užtenka parašyti komplimentų sentimentaloms Alekso fotografijoms, kuriose sugretinti jaunų gražuolių veidai ir gėlės, įvaldyti jaunimo žargono pradmenis ir apsimesti dvidešimt ketverių stažuotoja Klara, besisukančia mados versle. Vėliau dar prisidės jautrūs pokalbiai telefonu bei seksas (taip pat laikant prie ausies mobiliųjį), o tada – jau tik keli žingsniai iki tragedijos, nes Kler bijo susitikti su Klarą pamatyti aistringai trokštančiu Aleksu.

„Antroji aš“ – Camille Laurens romano ekranizacija, todėl ir taip gana iliustratyvus filmas, kuriame daug kadryų su veidrodžiais, herojai važiuoja dviračiais aukšto skardžio pakraščiu ar dramatiškoje scenoje tiesiogine to žodžio prasme pakimba ore, kildami Pompidou

meno centro liftu, režisieriaus dar nuolat paramstomas tiesmukomis literatūrinėmis nuorodomis, kai Kler per paskaitas kalba apie Choderlos de Laclos „Pavojingų ryšių“ heroję markizę de Mertėj, Marguerite Duras amžiaus sampratą ar Henrikso Ibseno Noros troškimus. Dar labiau literatūriškumą pabrėžia tai, kad galiausiai Kler parašo romaną, kurio pavadinimas sutampa su originaliu filmo pavadinimu „Tokia, kokia jūs manėte“, bei trys skirtingos filmo pabaigos, iš kurių kiekvienas pasirinks sau priimtinesnę.

Dar filmui neįpusėjus tampa aišku, kad Binoche nuolat bando kilstelėti Kler virš to, kokią ją rodo režisierius ir Laurens, nes jų Kler, regis, nesugeba analizuoti savęs bei savo poelgių, jai nuolat trukdo sūnūs, ji vis dar negali atleisti buvusiam vyrui romano su jaunesne moterimi ir nesusimąsto apie telefoninių santykių su Aleksu pasekmes. Todėl ji ir atsiduria pas psichoterapeutę (aktorė ir režisierė Nicole Garcia), kuri klausosi Kler banalybių, supratingai varto akis ir retkarčiais gana desperatiškai bando



„Antroji aš“

priversti pacientę sakyti tiesą. Tai, kad „Antrąją aš“ dramaturgiškai lyg ir įrėmina pokalbiai su psichoterapeute ir jos finalinis ryžtas pačiai pagaliau sužinoti tiesą, tik paryškina viso kino reginio, švelniai tariant, sąlygiškumą.

Iš tikrųjų Binoche vaidinti nėra ko, nes ir Kler, ir viską, kas filme vyksta, Nebbou su Laurens redukuoja iki masinės žiniasklaidos vartotojo lygio. Šiam vartotojui suprantama kalba filmo kūrėjai paaiškina, kokie pavojingi gali būti socialiniai tinklai, ką jaučia vyro į jauniklę

iškeista penkiasdešimtmetė moteris, kiek nedaug reikia jauniems ambicingiems menininkams, kad jie patikėtų savo pašaukimu ar nusiviltų gyvenimu, kaip elgiasi psichoterapeutai, kai jų pacientai siekia užmegzti žmogiškesnį kontaktą, ir t.t. Visa tai jau buvo ne viename ambicingesniame filme, tik gal ten nebuvo Binoche. Todėl „Antroji aš“, kad ir kaip stengtųsi didi aktorė, yra tik dramos pakaitalas, kaip tos daktaro Freudso kabinetą primenančios senovinių Egipto statulėlių imitacijos ant psichoterapeutės stalo.

Anonsai

Trumpųjų filmų festivalis

Sausio 16–19 d. Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Panevėžyje, Ukmergėje ir Marijampolėje vyks 13-asis Vilniaus tarptautinis trumpųjų filmų festivalis. Bus parodyta daugiau kaip 60 trumpametražių filmų iš viso pasaulio. Jie dalyvaus tarptautiniame bei nacionaliniame konkurse ir bus rodomi specialiose programose. Taip pat vyks jau tradicija tapę seansai šeimai bei kino naktis, pirmą kartą bus parodyta siaubo filmų programa.

Tarptautinio konkurso filmai pristatomi šešiose programose. „Kraujo ryšiai“ – programa, kurioje pinasi skirtingos istorijos, senatvės iššūkiai ir netikėti vaikystės faktai. „Jaunystės error’ai“ pristato šešias drąsių ir sutrikusių beveik suaugusiųjų istorijas, raginančias pažvelgti į tamsiąją žmonijos pusę. Programos „Ilgai ir laimingai?“ herojus meilė priverčia išgyventi jausmus, kurie provokuoja, žeidžia, suteikia malonumo arba palieka tuštumą. Kelionė po vidinius konfliktus, absurda, klaustrofobiją ir meilę – programų „Aukštos įtampos zona“, „Kitoks pasaulis“ bei „Prieš srovę“ filmuose.

Nacionalinė konkursinė programa pristatys devynis geriausius pastarųjų metų lietuviškus trumpametražius filmus. Bus parodyti Marijos Stonytės „Vienas gyvenimas“, Eglės Mameniškytės „Šukavimas“, Kamilės Milašiūtės „Nacionalinės premijos laureatų vaikai“, Tito Lauciaus „Šeima“, Skirmantos Jakaitės „Žonglierius“, Karolinos



„Vienas gyvenimas“

Nadzeikaitės „A.A.A.“, Odetos Riškutės, Klaudijos Matvejevaitės „Kvarcas“ ir Vytauto Oškino „Komisija“.

Specialioji festivalio programa pristatys siaubo trumpametražius, animaciją suaugusiems bei filmus šeimai. Tradiciškai žiūrovų laukia smagi, pamokanti ir įkvepianti programa „Animacijos pasaulis vaikams“, parengta jauniausiems žiūrovams. Vienas laukiamiausių festivalio akcentų – kino naktis. Šiemet naktinėtojų laukia net 23 filmai. Speciali animacinės dokumentikos programa „Animadok“ atskleis neribotas trumpo metražo filmų galimybes.

Programą „Siaubingai baisios istorijos“ parengė Hapsalu siaubo ir fantastinių filmų festivalis (Estija). Naujosios kino kūrėjų kartos požiūrį į pasaulį atskleidžia vieningai nemokama festivalio filmų programa „Europos istorijos“, kurioje – penki kylančių Europos talentų kūriniai.

Trisdešimt du tarptautinės programos filmus atrinko režisierius Andrius Blaževičius, kino kritikė Monika Gimbutaitė bei prodiuserė Klementina Remeikaitė.

Konkursinių programų filmus vertins tarptautinė žiuri: režisierė Aistė Žegulytė (Lietuva), Ansimacinių filmų festivalio žiuri narys Sébastienas Spereras (Prancūzija) ir prodiuserė Dora Nedeczky (Vengrija). Jie skirs geriausio vaidybinio, animacinio ir dokumentinio filmų prizus bei išrinks geriausią lietuvišką trumpametražį filmą.

Sausio 16–19 d. 13-asis Vilniaus tarptautinis trumpųjų filmų festivalis vyks Vilniaus kino teatruose „Pasaka“, „Skalvija“, MO muziejaus kino salėje ir M. Mažvydo bibliotekoje. Dalis festivalio programos pristatoma Kauno kino centre „Romuva“, Klaipėdos kultūros fabrike, Ukmergės kultūros centre, Panevėžio kino centre „Garsas“ ir Marijampolės kino teatre „Spindulys“.

Daugiau informacijos kino teatrų repertuare ir www.filmshorts.lt.

RENGĖJŲ INF.

Festivalį organizuoja lietuviškų trumpametražių filmų agentūra „Lithuanian Shorts“, remia Lietuvos kino centras, Vilniaus miesto savivaldybė, Audiovizualinių kūrinių autorių teisių asociacija AVAKA.



„Paskutinė diena“

pasakojantis apie 1991 m. Lietuvoje sukurtą pirmąjį neoficialų Lietuvos kariuomenės specialųjį būrį, Eimanto Belicko „Tumo kodeksas“ (2018), Miglės Satkauskaitės „Išeiti iš namų“ (2018), Julijos Černovskajos „Lida, Vanda, Liusia“ (2015), trumpo metražo vaidybinis Klaudijos Matvejevaitės filmas „Paskutinė diena“ (2017),

Prie „Kino edukacijos bazės“ pedagogai kviečiami prisijungti čia: <http://www.lkc.lt/kino-edukacijos-ugdymo-baze>.

Naujais filmais papildė daugiau nei 150 mokyklų Lietuvoje legaliai filmus žiūrėti pakvietęs projektas „Kino klubai“. Kiekvienoje projekte dalyvaujančioje mokykloje reguliariai rodomi paaugliams skirti

įvairių pasaulio šalių filmai, o po peržiūrų organizuojami aptarimai ir kitos veiklos. Klubų programas papildė du nauji filmai: „Oskarui“ ir „Auksiniam gaubliui“ nominuotas animacinis filmas „Mano mažoji sesutė Mirai“ (rež. Mamoru Hosoda, 2018) apie magišką sodą, kuriame gali keliauti laiku bei erdve ir sutikti savo šeimos narius skirtingais jų gyvenimo laikotarpiais, bei apie vaikų roko grupę pasakojantis nuotaikingas filmas „Pašėlusios gastrolės“ (rež. Christian Lo, 2018).

Prie projekto „Kino klubai“ galima prisijungti projekto svetainėje: <http://lithuania.europeanfilmclubs.eu>.

LKC INF.

Bibliografinės žinios

MENAS. FOTOGRAFIJA

Augustinas Savickas / Danutė Zovienė ; [sudarytojai Danutė Zovienė, Raimondas Savickas]. – Vilnius : Savicko paveikslų galerija, 2019. – 222, [2] p. : iliustr., portr.. – Tiražas 600 egz.. – ISBN 978-609-96108-0-1 (įr.)

Išėjimai = Exits : [fotoalbumas] / Gintautas Trimakas ; sudarytoja Ugnė Marija Makauskaitė ; [vertėja Erika Lastovskytė] ; [tekstų autoriai Alistair Robinson, Lolita Jablonskienė]. – Vilnius : Petro ofsetas : Šiuolaikinio meno asociacija, 2019. – 110, [1] p. : iliustr.. – Tiražas 500 egz.. – ISBN 978-609-420-674-0

Lietuva 1939 metų Niujorko pasaulinėje parodoje / Irena Mikuličienė. – Vilnius : Lietuvos nacionalinis muziejus, [2019]. – 154, [2] p. : iliustr., faks., portr.. – Tiražas 300 egz.. – ISBN 978-609-478-029-5

GROŽINĖ LITERATŪRA. LITERATŪROS MOKSLAS

Belaukiant, kol pakils vanduo : [romanas] / Maryse Condé ; iš prancūzų kalbos vertė Akvilė Melkūnaitė. – Vilnius : Alma littera, 2019. – 254, [2] p.. – Tiražas 2000 egz.. – ISBN 978-609-01-3959-2 (įr.)

Budėtojas : eilėraščiai / Valdas Daškevičius. – Vilnius : Homo liber, 2019. – 167, [1] p.. – Tiražas 400 egz.. – ISBN 978-609-446-211-5

Dienoraštis / Witold Gombrowicz ; iš lenkų kalbos vertė Irena Aleksaitė. – 2-asis papild. ir patais. leid.. – [Vilnius] : Odilė, [2019]. – . – ISBN 978-609-8222-18-0

[T.] 1, 1953–1958. – [2019]. – 621, [3] p.. – Tiražas 1000 egz.. – ISBN 978-609-8222-19-7

Dvigulė Iova : rinktinė / Ineza Juzefa Janonė. – Vilnius : Homo liber, [2019]. – 359, [1] p.. – ISBN 978-609-446-207-8 (įr.)

Florida : apsakymai / Lauren Groff ; iš anglų kalbos vertė Gabrielė Gailiūtė-Bernotienė. – Vilnius : „Baltų lankų“ leidyba, [2019]. – 227, [1] p.. – Tiražas 3000 egz.. – ISBN 978-609-479-277-9 (įr.)

Jacob Polley : [eilėraščiai]. – [Druskininkai] : Poetinis Druskininkų ruduo, 2019. – 28, [3] p.. – (Versopolis, ISSN 2669-0756). – Tiražas 1000 egz.. – ISBN 978-609-95766-5-7

Jaunystė : [jauno žmogaus kelionė po pasaulį ir save] / Marius Lucka ; sudarė Ernesta Rilienė ; [dailininkė Lina Vyšniauskaitė]. – Vilnius : Alma littera, 2019. – 174, [2] p. : iliustr.. – Tiražas 2500 egz.. – ISBN 978-609-01-3953-0

Kakalio istorijos : novelių apysaka / Vygaudas Juknelis ; [dailininkas Vytautas Butas]. – Kaunas : [Vita Litera], 2019. – 93, [1] p. : iliustr.. – Tiražas 1111 egz.. – ISBN 978-609-454-431-6

Klaustukas – tai pusė širdies : romanas / Sofia Lundberg ; iš švedų kalbos vertė Eglė Voldogienė. – Vilnius : „Baltų lankų“ leidyba, [2019]. – 391, [1] p.. – Tiražas 2200 egz.. – ISBN 978-609-479-274-8 (įr.)

Kodėl aš : autobiografinis romanas / Stanislavas Stavickis-Stano. – [Vilnius] : Mados akademija ; [Kaunas] : Pagalbos onkologiniams ligoniams asociacija, 2019. – 207, [1] p.. – Tiražas 5000 egz.. – ISBN 978-609-8043-04-4 (įr.)

Korikas : romanas / Daniel Cole ; iš anglų kalbos vertė Anita Kapociūtė. – Vilnius : „Baltų lankų“ leidyba, [2019]. – 479, [1] p.. – Tiražas 2500 egz.. – ISBN 978-609-479-278-6 (įr.)

Laikas ir likimai : susitikimai su lietuvių ir lenkų kūrėjais / Birutė Jonuškaitė. – Vilnius : Homo liber, 2019. – 459, [2] p. : portr.. – Tiražas 300 egz.. – ISBN 978-609-446-213-9

Mamerto Indriliūno raštai / Biržų rajono savivaldybės Jurgio Bielinio viešoji biblioteka ; parengė Virginijus Gasiliūnas. – Vilnius : Kriventa, 2019. – XXXV, 185, [2] p. : iliustr., faks., portr.. – ISBN 978-609-462-137-6

Meilės įvykių kronika : [romanas] / Tadeusz Konwicki ; iš lenkų kalbos vertė Vidas Morkūnas. – [Vilnius] : Odilė, [2019]. – 271, [1] p.. – (Neatrasti Vilniaus tekstai, ISSN 2669-0845). – Tiražas 600 egz.. – ISBN 978-609-8222-17-3 (įr.)

Monika Herceg : [eilėraščiai]. – [Druskininkai] : Poetinis Druskininkų ruduo, 2019. – 49, [3] p.. – (Versopolis, ISSN 2669-0756). – Tiražas 1000 egz.. – ISBN 978-609-95766-6-4

Natalia Malek : [eilėraščiai]. – [Druskininkai] : Poetinis Druskininkų ruduo, 2019. – 42, [3] p.. – (Versopolis, ISSN 2669-0756). – Tiražas 1000 egz.. – ISBN 978-609-95766-7-1

Nyk de Vries : [eilėraščiai]. – [Druskininkai] : Poetinis Druskininkų ruduo, 2019. – 42, [3] p.. – (Versopolis, ISSN 2669-0756). – Tiražas 1000 egz.. – ISBN 978-609-95766-8-8

Oleandry sodas : romanas / Rosa Ventrella ; iš italų kalbos vertė Lina Tilindytė. – Vilnius : Alma littera, 2019. – 298, [5] p.. – Tiražas 1700 egz.. – ISBN 978-609-01-3863-2 (įr.)

Pilėnų didvyriai : poemos / Vytenis Rimkus. – [Šiauliai] : [V. Rimkus], 2019. – 95, [1] p. : iliustr.. – Tiražas 200 egz.. – ISBN 978-609-475-334-3 (įr.)

Po ledu : romanas / Moderni Ragana. – Vilnius : Alma littera, 2019. – 286, [1] p.. – Tiražas 1800 egz.. – ISBN 978-609-01-3949-3 (įr.)

Poetinis Druskininkų ruduo = Druskininkai Poetic Fall : [almanachas] / sudarytojai ir redaktoriai Vytas Dekšnys, Marius Burokas. – [Vilnius] : [Vaga], 2019. – ISSN 1822-3079

2019. – 2019. – 243 p. : portr.

Rutulinis žaibas į sielą : XX–XXI amžiaus latvių poezija / sudarytojas ir vertėjas Arvydas Valionis. – Vilnius : Homo liber, [2019]. – 335, [1] p.. – Tiražas 300 egz.. – ISBN 978-609-446-210-8

Stasys Šaltoka : vieneri metai : romanas / Gabija Grušaitė. – 3-iasis leid.. – Vilnius : Lapas, [2019]. – 297, [1] p.. – ISBN 978-609-8198-03-4

Vydūno idėjos – patikrintos laiko / Vytautas Šiaudytis, Juozas Augutis, Alvidas Bakanauskas ... [et al.] ; redakcinė kolegija: Jūratė Jankauskienė ... [et al.] ; sudarytojas Vytautas Šiaudytis. – Kaunas : [V. Šiaudytis], 2019. – 244 p. : iliustr., portr.. – Tiražas 200 egz.. – ISBN 978-609-475-387-9

PARENGĖ LIETUVOS NACIONALINĖS MARTYNO MAŽVYDO BIBLIOTEKOS INFORMACIJOS MOKSLŲ DEPARTAMENTO NACIONALINĖS BIBLIOGRAFINĖS APSKAITOS SKYRIUS

Parodos

VILNIUS

Nacionalinė dailės galerija

Konstitucijos pr. 22

Atnaujinta XX a. II pusės–XXI a. Lietuvos dailės ekspozicija

Paroda „Dirbtuvė. Kūrinio genezė. Augus-tinas Savickas“, skirta Augustino Savicko šimtosioms gimimo metinėms Fotografijų paroda „Moï Ver: Moišė Ravi-vas-Vorobeičikas. Modernybės montažai“ iki 12 d. – paroda „Eduardas Balsys (1919–1984). Apie meistriškumą“

iki 12 d. – paroda „Eimunto Nekrošiaus meno fortas“

iki 12 d. – taktilinė paroda „Blind Date 2“

Vilniaus paveikslų galerija

Didžioji g. 4

Chodkevičių rūmų klasicistiniai interjerai

Lietuvos dailė XVI–XIX a.

Jurgio Baltrušaičio memorialiniai baldai Paroda „Artur Grottger. „Lituania“. 1863–1864 metų sukilimas Lietuvoje“

iki 12 d. – Vilniaus dailininko Stanislovo Bohušo–Sestšencevičiaus 150-osioms gi-mimo metinėms skirta paroda

iki 12 d. – ciklo „Vilniaus gatvės“ paroda „Didžioji gatvė“

Taikomosios dailės ir dizaino muziejus

Arsenalą g. 3A

Paroda „XX amžiaus mados šedevrai“ Juozo Galkaus paroda „Ne tik gatvei…“

Vytauto Kasiulio dailės muziejus

A. Goštauto g. 1

Vytauto Kasiulio kūrybos ekspozicija Vlado Žiliaus (1939–2012) paroda „Atmin-ties spalvos“

Lietuvos nacionalinis muziejus

Arsenalą g. 1

Senosios Lietuvos istorija XIII–XIX a. Lietuvių liaudies menas; Kryždirbystė Tarpukario Lietuvai skirta ekspozicija Paroda „Lietuvos partizanų 1949 m. vasario 16 d. deklaracija ir jos signatarai“ Algimanto Kunčiaus fotografijų paroda „Susitikimai praeitame šimtmetyje“ *Arsenalą g. 3* Lietuvos archeologija

Gedimino pilies bokštas

Arsenalą g. 5

Gedimino pilies istorija ir ginklai Interaktyvi ekspozicija „Laiko juostos vaiz-dai pro Gedimino pilies bokšto langus“ Apžvalgos aikštelė

Kazio Varnelio namai-muziejus

Didžioji g. 26

K. Varnelio kūrybos ir kolekcijos ekspozicija Šiuolaikinės Lietuvos kaligrafijos paroda

Signatarų namai

Pilies g. 26

Ekspozicija „Lietuvos kelias į valstybingumą nuo XIX a. II p. iki 1918 m. vasario 16 d.“ Tautinis atgimimas ir valstybės kūrimas: medaliai, monetos

Vilniaus gynybinės sienos bastėja

Bokšto g. 20 / 18

Vilniaus gynybinės sienos istorijos ir ginkluotės ekspozicija Pastarųjų metų Lietuvos archeologijos at-radimų paroda Tarptautinė paroda „200 batų – 700 metų“

Areštinė nr. 14

T. Kosciuškos g. 1

Paroda „Pažadinti: Gedimino kalne rastų sukilėlių istorija“

Bažnytinio paveldo muziejus

Šv. Mykolo g. 9

Ekspozicija „Dangaus miestas. Vilniaus vienuolių palikimas Bažnytinio paveldo muziejaus rinkiniuose“

Paroda „Šiuolaikinio meno keliai į bažny-čias: 1990–2019“

Paroda „Bažnytinio paveldo muziejaus dirbtuvėse restauruoti objektai“

Lietuvos meno pažinimo centras

„Tartle“

Užupio g. 40

Paroda „Romantizmo amžius“

MO muziejus

Pylimo g. 17

Paroda „Rūšių atsiradimas. 90-ųjų DNR“ Paroda „Mekas mirksi geriau“

Valdovų rūmai

Katedros a. 4

Vieno šedevro tarptautinė paroda „Šlovin-gas, didis ir neregėtas įvykis: 1611 m. Mas-kvos caro priesaika“

iki 12 d. – paroda „Radvilos. Kunigaikščių istorija ir paveldas“

VDA parodų salės „Titanikas“

Maironio g. 3

iki 18 d. – paroda „Keliaujančios raidės ’19: Uroboras“

Galerija „Akademija“

Pilies g. 44

nuo 14 d. – paroda „Hot“

VDA galerija „Artifex“

Gaono g. 1

iki 11 d. – Eglės Gandos Bogdanielės paroda „Antra oda II“ nuo 14 d. – Joanos Kairienės paroda „Kitas kailis“

Galerija „Kairė–dešinė“

Latako g. 3

Rimvydo Kepežinsko kūrybos paroda „Logorėja“

Prospekto fotografijos galerija

Gedimino pr. 43

Algio Griškevičiaus paroda „Įų apeigos“

Vilniaus fotografijos galerija

Stiklių g. 4

nuo 13 d. – Mikko Waltari fotografijų paroda „Dokumentinis spektaklis“

Pamėnkalnio galerija

Pamėnkalnio g. 1

nuo 10 d. – Adelės Pukelytės kūrybos paroda „Dvi linijos, trys žalios ir mėlyna“

Galerija „Vartai“

Vilniaus g. 39

Tarptautinė šiuolaikinio dizaino paroda „Budrūs daiktai“

Galerija „Arka“

Aušros Vartų g. 7

iki 11 d. – Pauliaus Rainio paroda „Dvi pusės“

Dailininkų sąjungos galerija

Vokiečių g. 2

iki 11 d. – Andriaus Ermino paroda „Žmo-giškasis faktorius. Fragmentai“

Pylimo galerija

Pylimo g. 30

Solomono Teitelbaumo tapybos paroda „Dieviško prado paieškos prie Baltijos“

AV17 galerija

Totorių g. 5

iki 18 d. – Michalinos Bigaj paroda „Įsimi-niau, tai neturėjo kvapo“

Jono Meko vizualiųjų menų centras

Malūnų g. 8

Sauliaus Grigoravičiaus elektrinės dailės paroda-instaliacija „Dvi saulutės“

Teatro, muzikos ir kino muziejus

Vilniaus g. 41

Paroda „XS / Studentų lėlių teatrai“, skirta tarp-tautinės lėlininkų sąjungos UNIMA 90-mečiui Vitalijaus Mazūro paveikslų paroda

„Išsigelbėjimas“

Paroda „33 žingsniai. 1957–1990 m. Lietu-vos kino studijos vaidininiai filmai“

Vilniaus vaikų ir jaunimo meno galerija

Vilniaus g. 39 / 6

Kristinos Norvilaitės-Geniušienės darbų paroda „Braižau savo žemėlapi“

Vilniaus rotušė

Didžioji g. 31

Virginijaus Malčiaus paroda „Arktis“ (gra-fika, animacija)

Giedriaus Kazimierėno paroda „Vilniaus Gaonui – 300. Lietuvos istorijos Juodieji gobelenai“

Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus Tolerancijos centras

Naugarduko g. 10 / 2

Paroda „Brazilijos modernistas iš Vilniaus: Lasario Segallo sugrįžimas“

iki 14 d. – paroda „Daugiau nei pareigos šauksmas“

Vlado Vildžiūno galerija

Lobio g. 6 A

Annos Strumiļto (Lenkija) paroda „Foto-grafija. Tekstilė“

Rašytojų klubas

K. Sirvydo g. 6

Vytauto Poškos tapybos paroda „Kita erdvė“

Čiurlionio namai

Savičiaus g. 11

nuo 13 d. – paroda „M.K. Čiurlionis – pir-masis lietuvių kosmonautas“

Stasio Vainiūno namai

A. Goštauto g. 2

nuo 15 d. – Kosto Dockaus, Aloyzo Stasiu-levičiaus, Eugenijos Pilypaitienės, Valenti-nos Živilės Vasiliauskienės ir kitų paroda Vilniaus pagarsinimo dienos

Galerija TSEKH

Vytienio g. 6

iki 11 d. – Jolitos Vaitkutės darbų paroda „#foodporn“

„The Room“ galerija

Polocko g. 17

Deimos Katinaitės tapybos darbų paroda „Spalvos kontekstai“

„AP galerija“

Polocko g. 10

Gabrielio Vuljevo (Urugvajus) paroda „Trilogija“

V. Martikonio meno galerija

„Autoportretas“

Pilies g. 12

Karikatūrų paroda „Gera pradžia – pusė darbo?“

KAUNAS

Nacionalinis M.K. Čiurlionio dailės muziejus

V. Putvinskio g. 55

Ekspozicija „Lietuvos dailė XIV–XIX a.“ M.K. Čiurlionio biografijos ekspozicija

M. Žilinsko dailės galerija

Nepriklausomybės a. 12

iki 19 d. – šiuolaikinio slovakų stiklo ir keramikos dizaino paroda „Daugiau yra daugiau II“

Kauno paveikslų galerija

K. Donelaičio g. 16

Dailininkų sąjungos galerijos tęstinio edu-kacinio projekto „Žaidimų galerija“ paroda „Kęstučio Grigaliūno žaidimų galerija: vieš-nagė pas laureatus“ iki 12 d. – Česlovo Lukensko videoprojek-cijų, tekstų ir objektų paroda „Kliedesių terminalas“

A. Žmuidzinavičiaus kūrinių ir rinkinių muziejus

V. Putvinskio g. 64

Dormantės ir Jurgio Penkinski keramikos darbų parodos „Žemės skarba“

„7md“ rekomenduoja

Dailė

Prieš pat šventes Nacionalinėje dailės galerijoje atidaryta paroda pristato Moišės Vorobeičiko, arba Moišės Ravivo, autorinį fotografo albumą „Vil-niaus žydų gatvė“. Tai autorius, kuris „paliko ryškų pėdsaką XX amžiaus 4-ojo dešimtmečio pradžios meno padangėje, nes autorius sukūrė ir pa-naudojo fotografijoje visiškai naują vizualinį stilių ir metodą. Veikiamas Bauhauzo mokytojų ir tuometinių išymiausių, tendencijas diktuojančių menininkų, tokių kaip Moholy-Nagy, Paulis Klee, Vasilijus Kandinskis ir Josefas Albersas (...), pasuko į beveik antifotografinį stilių, pagrįstą avan-gardiniu požiūriu ir savojo laiko vizija.“ Paroda veikia iki vasario 23 dienos.

Muzika

Savo pirmąjį koncertą 2020-aisiais sausio 19 d. 19 val. Nacionalinėje filharmonijoje Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras ir maestro Mo-destas Pitrėnas rengia kartu su pianistu Luku Geniušu. Koncerto programoje – muzika nuo Vienos klasikos iki šių dienų: Ramintos Šerkšnytės opusas „De profundis“ styginių orkestrui, apie kurį Gidonas Kremeris yra sakęs, kad tai tarsi Baltijos šalių muzikos vizitinė kortelė; Ludwigo van Beetho-veno Šeštoji simfonija, dar vadinama „Pastoraline“, ir įžymusis Sergejaus Rachmaninovo Antrasis fortepijoninis koncertas.

Teatras

Sausio 11–19 d. „Menų spaustuvėje“ vyks dešimtasis tarptautinis teatro festivalis vaikams ir jaunimui „Kitoks“. Žiūrovai išvys daugiau kaip dešimt pasirodymų iš Lietuvos, Nyderlandų, Belgijos, Suomijos, Katalonijos ir Italijos. Pasak organizatorių, patirti iš arčiau kviečiantis festivalis „Ki-toks ’20“ ir vėl stebins netikėtomis teatro formomis, kaip ir ankstesniais metais, pristatys plačią žanrų įvairovę, apimančią teatro, šokio, šiuolaiki-nio cirko, muzikos ir kitas disciplinas, o rodomi darbai bus skirti skirting-goms amžiaus grupėms. Taip pat daug dėmesio festivalyje skiriama vaikų, tėvų, pedagogų ir scenos menų profesionalų edukacijai. Visa festivalio programa – *www.menuspaustuve.lt*.

Maironio lietuvių literatūros muziejus
Rotušės a. 13
Alfonso Nykos-Niliūno 100-osioms gimimo metinėms skirta paroda „Grįžimo šventė verta viso gyvenimo“ Paroda „Amerikos partyje“ mįslės“

Galerija „Meno parkas“

Rotušės a. 27

iki 11 d. – Roberto Antinio paroda „Aidini-mas: Trintukas“

Kauno fotografijos galerija

Vilniaus g. 2

Ingos Navickaitės-Drąsutės paroda „Pusi-niai namai“

KLAIPĖDA
Lietuvos dailės muziejaus Prano Domšaičio galerija
Liepų g. 33
iki 12 d. – Sofijos Kanaverskytės tekstilės paroda „Lietuvos Respublikos Prezidentai“

KKKC parodų rūmai

Didžioji Vandens g. 2

iki 19 d. – Igorio Savčenko (Baltarusija) paroda „Žvilgsnis, kurio niekada nėra ten, kur esame“ iki 19 d. – šiuolaikinės Ukrainos fotografi-jos paroda „Meilė, geismas ir įniršis“

Klaipėdos kultūros fabrikas

Bangų g. 5A

iki 19 d. – Arvydo Palevičiaus tapybos paroda „Požiūris“ iki 19 d. – Juditos Liaudanskaitės fotogra-fijų paroda „Žvilgsnis“

ŠIAULIAI
„Laiptų“ galerija
Žemaitės g. 83
Eglės Bičkienės grafikos ir piešinių paroda „Nėrinuotas žydėjimas“ Algimanto Puipos tapybos paroda „Kita tylos pusė“

Dailės galerija

Vilniaus g. 245

iki 18 d. – Vilmanto Dambrausko paroda „Clichė“

Šiaulių universiteto dailės galerija
Vilniaus g. 141
iki 13 d. – Violetos Marijos Bičkutės tapy-bos paroda „Pigmentai“

PANEVĖŽYS
Panevėžio miesto dailės galerija
Respublikos g. 3
Keramikos paviljone – Monikos Gedrimai-tės keramikos paroda „Indo estetika: nuo daikto iki meno“

Fotografijos galerija
Vasario 16-osios g. 11
Edward Sheriff Curtis (JAV) fotografijų paroda „Šešėlių gaudytojas“

Spektakliai

VILNIUS
Lietuvos nacionalinis operos ir baletو teatras

10, 11 d. 18.30 – P. Čaikovskio „SPRAGTU-KAS“. Dir. M. Barkauskas
12 d. 18 val. – koncertas Laisvės gynėjų dienai
17, 18 d. 18.30 – G. Puccini „BOHEMA“. Muzi-kos vad. ir dir. R. Šervenikas, dir. J. Geniušas
19 d. 12 val. – J. Tamulionio „BRUKNELĖ“. Dir. A. Šulčys

Nacionalinis dramos teatras
10, 11 d. 18 val. *Klaipėdos žvejų rūmuose*, 14, 15 d. 18.30 *Lietuvos rusų dramos teatre* – Molière'o „TARTIUFAS“. Rež. O. Koršunovas
11 d. 19 val. *Nacionalinėje dailės galerijoje* – M. Buszewicz, A. Smolar „SULĖTINTAI“. Rež. A. Smolar, vaizdo menininkė A. Met, komp. M. Penkaĥa, gyvos muzikos atlikėja L. Kmieliauskaitė. Vaidina M. Bičiūnaitė, G. Butvilaitė, M. Nedzinskas, M. Polikevi-čiūtė, G. Rimeika, R. Saladžius

Valstybinis jaunimo teatras
10 d. 18.30 – J. Logano „RAUDONA“. Rež. V. Masalskis
11 d. 19 val. Salėje 99 – „APSĖDIMAS“ (pa-gal F. Dostojevskio romaną „Broliai Kara-mazovai“). Rež. P. Makauskas
12 d. 12, 12.30, 13, 13.30 *teatro fojė* – T. Kavta-radzės „APIE BAIMES“. Rež. O. Lapina

Savaitės filmai

1917 ****
Pirmajam pasauliniam karui artėjant prie pabaigos, du britų eiliniai Šofildas ir Peris gauna rizikingą užduotį, nuo kurios įvykdymo priklausys jų draugų gyvybė. Jie turi prasibrauti per priešo fronto liniją ir perduoti įsakymą, atšaukiantį ataką, kuri negali būti sėkminga. Jei misija nepavyks, gali žūti per pusantro tūkstančio kareivių, tarp jų ir Šofildo brolis. Ką tik „Aukšiniais gaubliais“ už geriausią filmą ir režisūrą apdovanotoje Samo Mendeso karinėje dramoje vaidina Deanas-Charlesas Chapmanas, George’as MacKay’us, Andrew Scottas, Richardas Maddenas, Colinas Firthas, Benedictas Cumberbatchas. (JAV, D. Britanija, 2020)

Ilgšė ****
Vienas originaliausių jaunųjų rusų kino režisierių Kantemiras Bala-govas („Ankštumas“) antrajame, šiomet Kanuose apdovanotame filme klausia, kaip pradėti gyventi iš naujo, kai prisilietei prie pragaro. „Ilgšė“ nukelia į 1945-ųjų Leningradą, bandantį atsigauti po karo ir blokados. Vie-noje miesto ligoninėje dirba Ija (Viktorija Mirošničenko), kurią ištinka keistos apatijos būsenos, – tai reakcija į kontūziją, patirtą per karą. Ija augina berniuką. Kai iš fronto sugrįš jos draugė, energingoji Maša (Va-silisa Perelygina), merginas suvienys nauja tragedija. Pasak režisieriaus, jį įkvėpė Nobelio premijos laureatės Svetlanos Aleksijevič knyga „Karo veidas nemoteriškas“, tačiau išskirtiniu filmą paverčia būtent moteriška perspektyva. Balagovas iš naujo kuria didvyriškumo apibrėžimą: tai kas-dienės nedidelės gyvenimo pergalės prieš mirtį, vilties – prieš gedulą, jaunystės – prieš dramatiškus išgyvenimus. (Rusija, 2019)

Invazija ***
Iš kitos planetos atskriejęs objektas padalijo gyvenimą į „iki“ ir „po“. Paprasta mergina iš Maskvos Čertanovo rajono Julija Lebedeva turi su-sitaikyti su bandymų triušio vaidmeniu mokslinėje laboratorijoje, nes ji vienintelė susidūrė su ateiviu. Mokslininkai ir karo specialistai narsto jos jausmus, stengdamiesi suvokti joje augančios galios prigimtį. Bet bai-siausia, kad jos ypatingos galios domina ne tik Žemės gyventojus: virš planetos tikrąja to žodžio prasme pakibo įsiveržimo grėsmė. O nugalėti bus galima tik vienu būdu – rasti savyje jėgų išlikti žmonėmis. Fiodoro Bondarčiuko efektų prigrūstame filme vaidina Irina Staršenbaum, Ri-nalis Muchametovas, Aleksandras Petrovas, Sergejus Garmašas, Olegas Menšikovas, Jekaterina Stepanova. (Rusija, 2019)

Lara ****
Psichologinė drama. Larai ką tik suėjo šešiasdešimt. Šią ypatingą dieną Laros sūnus turi groti fortepijono koncertą, nulemsiantį jo tolesnę karjerą. Tačiau Viktoras neatsiliepia į mamos skambučius... Jano Olė’s Gersterio filmas Karlovi Varų festivalyje apdovanotas Specialiuoju žiuri prizų, o Larą vaidinanti Corinna Harfouch – prizų už geriausią moters vaidmenį. Taip pat vaidina Tomas Schillingas, Hildegard Schroedter, Volkmaras Kleinertas, Gudrun Ritter. (Vokietija, 2019)

Tarnas ***
Oligarcho sūnus Griša nusprendė, kad jam viskas galima, todėl dabar bus sunku išvengti kalėjimo. Kad sūnus pasitaisytų, tėvas pasirengęs vis-kam. Kartu su draugu psichologu jie sugalvoja unikalų projektą: apleistoje vietovėje atkuriamas XIX a. Rusijos kaimas. Griša neva pateks į avariją ir persikels į praeitį. Iš tikrųjų jis taps psichologinio eksperimento objektu ir virs kaimiečiu Griška, kuris gyvena dvarui priklausančiame tvarte. Jį supa aktoriai, kurių tikslas – pakeisti asmenybę ir gyvenimą, o kiekvieną Grišos judesį seka psichologo komanda ir daugybė kamerų. Klimo Šipen-kos komediją pirmąją rodymo Rusijoje savaitę pasižiūrėjo per pusantro milijono žmonių. Pagrindinį vaidmenį sukūrė Milošas Bikovičius, taip pat vaidina Aleksandra Bortič, Ivanas Ochlobystinas, Marija Mironova, Kirillas Nagijevas. (Rusija, 2019)

Zuikis Džodžo ****
Režisieriaus Taikos Waititi filmo herojus yra dešimties metų berniukas Džodžo (Roman Griffin Davis), kuris neteko tėvo ir bando rasti vietą pasaulyje. Kiti vaikai iš jo juokiasi ir berniukas sugalvoja įsivaizduojamą draugą – Adolfą Hitlerį, kuris neprimena visiems žinomo fiurerio. Situacija keičiasi, kai berniukas aptinka žydę (Thomasin McKenzie). Ją namuose slapsto mama (Scarlett Johansson). Turėdamas tik išgalvotą draugą, Džo-džo turės pats susidoroti su savo aklu nacionalizmu. (Čekija, Vokietija, Naujoji Zelandija, JAV, 2019)

***** – šedevras, ***** – pasižiūrėti būtina, **** – geras filmas, *** – būna ir geriau, ** – jei turite daug laiko, * – niekalas

Kino repertuaras

VILNIUS
Forum Cinemas Vingis
10 d. – Užsimaskavę šnipai (JAV) – 11, 13.20, 16.25, 16.50; 11–16 d. – 11, 13.20, 16.25, 16.50, 18.20 (lie-tuvių k.); 10–16 d. – 13.40 (originalo k.)
10–16 d. – Užsimaskavę šnipai (3D, JAV) – 12.15
Zuikis Džodžo (Čekija, N. Zelandija, JAV) – 11.20, 14.20, 16.30, 18.50, 19 val.
10–14, 16 d. – 1917 (D. Britanija, JAV) – 11.20, 16.30, 18.20, 21 val.; 15 d. – 11.20, 16.30, 19, 21.40
11 d. – A. Bergo „Vocekas“. Tiesioginė prem-jeros transliacija iš Niujorko Metropoliteno operos – 19.55
26 d. – A. Adamo „Žizel“. Tiesioginės translia-cijos iš Maskvos Didžiojo teatro įrašas – 17 val.
12 d. – Vanago portretas (rež. V.V. Lands-bergis) – 19 val.
16 d. – Pašėlę vyrukai amžiams (JAV) – 19 val.
15 d. – Skandalas (JAV, Kanada) – 19 val.
14 d. – Siekiant gailestingumo (JAV) – 18.50
Visą repertuarą rasite www.forumcinemas.lt

Forum Cinemas Akropolis
10–16 d. – Užsimaskavę šnipai (JAV) – 10.10, 11.10, 13.30, 15.55
Užsimaskavę šnipai (3D, JAV) – 12.35, 17.10
10, 11 d. – 1917 (D. Britanija, JAV) – 10.40, 15.40, 18.30, 21.10, 23.20; 12–16 d. – 10.40, 15.40, 18.30, 21.10
10–16 d. – Zuikis Džodžo (Čekija, N. Zelan-dija, JAV) – 13.50, 18.40, 21 val.
12 d. – Vanago portretas (rež. V.V. Lands-bergis) – 18.40
16 d. – Pašėlę vyrukai amžiams (JAV) – 19.10
15 d. – Skandalas (JAV, Kanada) – 18.30
14 d. – Siekiant gailestingumo (JAV) – 18.10
Visą repertuarą rasite www.forumcinemas.lt

Skalvija
10 d. – Lara (Vokietija) – 17 val.; 11 d. – 21 val.; 13 d. – 19 val.; 14 d. – 18.50; 15 d. – 21.15
10 d. – Mano dukrai Samai (dok. f., D. Bri-tanija, Sirija) – 19 val.; 12 d. – 14.10; 13 d. – 17.10; 14 d. – 17 val.; 16 d. – 17.10
10 d. – 1917 (D. Britanija, JAV) – 20.50; 11 d. – 18.40; 14 d. – 20.40; 15 d. – 19 val.
11 d. – Antroji aš (Prancūzija, Belgija) – 14.10; 12 d. – 21 val.
12 d. – Ilgšė (Rusija) – 16 val.
15 d. – Cats (D. Britanija, JAV) – 16.50
Karlsono kinas
11 d. – Nepaprasta Maronos kelionė (Rumu-nija, Prancūzija, Belgija) – 12.20
12 d. – Aviuko Šono filmas. Fermagedonas (JAV, D. Britanija, Prancūzija) – 12.20
11 d. – ciklas „Draugo draugas sakė...“. Agnės apie Varda (dok. f., Prancūzija) – 16.20 (filmą pristatys E. Švobaitė)
12 d. – *Kino klasikos vakarai*. Babetės puota (Danija) – 18.30 (seansą pristatys kino kri-tikas D. Gluščevskij)
13 d. – *Seansai senjorams*. Nuostabi epocha (Prancūzija) – 15 val.
Vilniaus tarptautinis trumpųjų filmų festivalis
16 d. – specialioji programa „Animadok“ – 19 val.
16 d. – tarptautinė konkursinė programa „Kraujo ryšiai“ – 20.45

Pasaka
10 d. – Mano dukrai Samai (dok. f., D. Brita-nija, Sirija) – 16, 18 val.; 12 d. – 20.15; 13 d. – 18.30



„1917“
10, 11 d. – Antroji aš (Prancūzija, Belgija) – 16.30; 12 d. – 16 val.; 13 d. – 20.15; 15 d. – 18.15
10 d. – Tulpės, meilė, garbė ir dviratis (Ita-lija, Olandija) – 18 val.; 11 d. – 14.30; 12 d. – 18.15; 13 d. – 18 val.; 16 d. – 18.15
10 d. – Zuikis Džodžo (Čekija, N. Zelandija, JAV) – 18.45, 20.30; 11 d. – 16 val.; 11 d. – 20.45; 12 d. – 15.45; 13 d. – 18.15; 14 d. – 20.30; 15 d. – 19.30
10 d. – Nuostabi epocha (Prancūzija) – 20 val.; 11 d. – 21 val.; 12 d. – 20.30; 13 d. – 20.45; 15 d. – 20.30
10 d. – 1917 (D. Britanija, JAV) – 21 val.; 11 d. – 18.15; 12 d. – 18 val.; 13 d. – 20.30; 14 d. – 18 val.
11 d. – Užsimaskavę šnipai (JAV) – 13.45; 12 d. – 13.45
11 d. – Vogti arklius (Norvegija) – 14.15
11 d. – Medaus šalis (Makedonija) – 16.45
11 d. – Sibilės vilionės (Belgija, Prancūzija) – 18.30; 14 d. – 18.15
11 d. – Tobulas pasimatymas (rež. R. Razma) – 18.45; 12 d. – 13.30; 15 d. – 18 val.
11 d. – (Ne) Tikros prancūziškos vestuvės 2 (Prancūzija) – 20.30
12 d. – Vienišos širdys (Belgija, Prancū-zija) – 20.45
14 d. – O tada mes šokome (Gruzija) – 20.15
15 d. – Ciklas ispaniškai: Sužadėtinis Jazmi-nai (Ispanija) – 17.30
15 d. – Mafijos išdavikas (Italija, Prancūzija, Vokietija, Brazilija) – 20.15
16 d. – Vilniaus trumpųjų filmų festivalis – 18, 20 val.
16 d. – Pavarotti (JAV, D. Britanija) – 20.15
MO salė
10 d. – 1917 (D. Britanija, JAV) – 20 val.
11 d. – Nepaprasta Maronos kelionė (Belgija, Prancūzija, Rumunija) – 15 val.
11 d. – Lara (Vokietija) – 17 val.; 12 d. – 18.45
11 d. – Mano dukrai Samai (dok. f., D. Brita-nija, Sirija) – 19 val.
12 d. – Elniuko Ailo kelionė per Laplandiją (Suomija) – 15 val.
12 d. – Sibilės vilionės (Belgija, Prancū-zija) – 16.45
16 d. – Tarptautinė konkursinė programa „Jaunystės error'ai“ – 19 val.

KAUNAS
Forum Cinemas
10 d. – Užsimaskavę šnipai (JAV) – 10.30, 12.40, 13.25, 16.10, 17.15; 11 d. – 10.30, 11.20, 12.40, 13.25, 16.10, 17.40; 12–16 d. – 10.30, 11.20, 12.40, 13.25, 16.10, 17.15
10–16 d. – Užsimaskavę šnipai (3D, JAV) – 14.50
Zuikis Džodžo (Čekija, N. Zelandija, JAV) – 15.45, 19.40, 22.05
10–14, 16 d. – 1917 (D. Britanija, JAV) – 13.40, 18.35, 20.55; 15 d. – 13.40, 18.35, 21.10

11 d. – A. Bergo „Vocekas“. Tiesioginė prem-jeros transliacija iš Niujorko Metropoliteno operos – 19.55
26 d. – A. Adamo „Žizel“. Tiesioginės translia-cijos iš Maskvos Didžiojo teatro įrašas – 17 val.
12 d. – Vanago portretas (rež. V.V. Lands-bergis) – 19.30
16 d. – Pašėlę vyrukai amžiams (JAV) – 19.30
15 d. – Skandalas (JAV, Kanada) – 18.30
14 d. – Siekiant gailestingumo (JAV) – 19.30
Visą repertuarą rasite www.forumcinemas.lt

Romuva
10 d. – Antroji aš (Prancūzija, Belgija) – 17.30; 11 d. – 18 val.; 14 d. 17.30; 16 d. – 20.30
10 d. – Mafijos išdavikas (Italija, Prancūzija, Vokietija, Brazilija) – 19.30; 11 d. – 20 val.; 16 d. – 17.30
11 d. – Tulpės, meilė, garbė ir dviratis (Ita-lija, Olandija) – 14 val.; 15 d. – 20 val.
11 d. – Mano dukrai Samai (dok. f., D. Britanija, Sirija) – 16 val.; 12 d. – 14 val.; 15 d. – 18 val.
12 d. – Vogti arklius (Norvegija) – 16 val.
12 d. – Vienišos širdys (Prancūzija) – 18.30
14 d. – Nuostabi epocha (Prancūzija) – 19.30

KLAIPĖDA
Forum Cinemas
10–16 d. – Užsimaskavę šnipai (JAV) – 10.10, 12.20, 14.40, 17 val.; Užsimaskavę šnipai (3D, JAV) – 13.15
1917 (D. Britanija, JAV) – 11.40, 18.40, 21.20
Zuikis Džodžo (Čekija, N. Zelandija, JAV) – 19.05
14 d. – A. Bergo „Vocekas“. Tiesioginė premjeros transliacija iš Niujorko Metro-politeno operos – 18 val.
29 d. – A. Adamo „Žizel“. Tiesioginės translia-cijos iš Maskvos Didžiojo teatro įrašas – 17 val.
12 d. – Vanago portretas (rež. V.V. Lands-bergis) – 16 val.
16 d. – Pašėlę vyrukai amžiams (JAV) – 18.20
15 d. – Skandalas (JAV, Kanada) – 18.30
14 d. – Siekiant gailestingumo (JAV) – 19.35
Visą repertuarą rasite www.forumcinemas.lt

ŠIAULIAI
Forum Cinemas
10–16 d. – Užsimaskavę šnipai (JAV) – 10.30, 12, 13.40, 16 val.; Užsimaskavę šnipai (3D, JAV) – 12.50
10, 11 d. – 1917 (D. Britanija, JAV) – 12.40, 17.35, 21, 23 val.; 12–16 d. – 12.40, 17.35, 21 val.
10, 11 d. – Zuikis Džodžo (Čekija, N. Ze-landija, JAV) – 18.30, 23.40; 12–14, 16 d. – 18.30; 15 d. – 19 val.
12 d. – Vanago portretas (rež. V.V. Lands-bergis) – 15.50
16 d. – Pašėlę vyrukai amžiams (JAV) – 20.15
15 d. – Skandalas (JAV, Kanada) – 18.30
14 d. – Siekiant gailestingumo (JAV) – 20.15
Visą repertuarą rasite www.forumcinemas.lt

Redaktorė – Monika Krikštopaitytė (**dailė**)
Atsakingoji sekretorė – Rūta Jakimavičienė

Kinas – Živilė Pipinytė | **Teatras, šokis** – Ieva Tumanovičiūtė
Muzika – Laimutė Ligeikaitė | **Stilius** – Rita Markulienė, Violeta Kundrotienė
Dizainas – Jokūbas Jacovskis | **Maketas** – Vanda Čemerkaitė
Finansininkė – Brigita Misiuvienė | **Direktorius** – Linas Vildžiūnas

© „7 meno dienos“. Kultūros savaitraštis. Išeina penktadieniais.
Leidžiamas nuo 1992 m. sausio 10 d. Leidėjas VŠĮ „7 meno dienos“, S. Konarskio g. 49, 03123 Vilnius. Tel. 2613039. El. paštas redakcija@7md.lt.
ISSN 1392-6462. 4 sp. l. Tiražas 800 egz.
Spausdino UAB „Valdo leidykla“, Gedimino g. 34, Ukmergė
Remia Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas
Lietuvos kultūros taryba
LR kultūros ministerija
Lietuvos kino centras

917713921646008